

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANC SUŠNIK"
NA GRADU 1

2390 RAVNE NA KOROŠKEM

GLASILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC P.O.

CERTIFIKATI BODO VNOVCENI V DELNICE GG SLOVENJ GRADEC

V prejšnjem VIHARNIKU sem pisal o lastninjenju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec in obrazložil potek privatizacije in preoblikovanje podjetja v delniško družbo. Oboje bo zaključeno do začetka prihodnjega leta.

Več sto zaposlenih, do sedaj zaposlenih in upokojencev je vložilo svoj certifikat v Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Ponovno želim poudariti, da ima Gozdno gospodarstvo pravico lastniniti šestdeset odstotkov svojega premoženja. Od ostalih štirideset odstotkov dobi dvajset odstotkov Rezervni sklad Slovenije, deset odstotkov Pokojninski sklad in deset odstotkov Odškodninski sklad.

Od naših 60% premoženja bomo 20% razdelili za certifikate. Z ostankom certifikatov, to je nad 20% vrednosti razdeljenega premoženja in s predvidenim gotovinskim plačilom zaposlenih, dosedaj zaposlenih in upokojencev pa bomo kupili preostalih 40% premoženja.

Gozdno gospodarstvo pa ima pravico podjetje lastninsko preoblikovati eno leto po podpisu združiteljske pogodbe, o kateri sem že pisal. Ta datum je 3. julij 1997.

Veliko družbenih podjetij se še ni lastninsko preoblikovalo. Tudi veliko državljanov ima svoje certifikate še doma. Zato bo vlada RS, po zagotovitvi odgovornega ministra, podaljšala njihovo veljavnost.

Za Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec imamo zagotovilo podpredsednika vlade Janka Deželaka, da bodo certifikati, ki so že vloženi v naše podjetje, tudi vnovčeni v delnice podjetja.

S tem želim pomiriti vlagatelje certifikatov v Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in jim zagotavljam, da bodo njihovi certifikati spremenjeni v delnice Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec.

Hubert Dolinšek

UMRL JE ANDREJ ŠERTEL

3. septembra je nepričakovano prenehalo biti srce našega prijatelja in stalnega sodelavca Viharnika Andreja Šertela. Od Andreja smo se poslovili v njegovem rojstnem kraju, v Mislinji.

Zmagovalec letošnjega tekmovanja gozdnih delavcev
Andrej Obretan, v Črni 17. avgusta 1996 - Foto: F. Jurač

Izzivi gozdarske tehnike

V Ljubljani je bilo 8. maja 1996 posvetovanje na temo "Izzivi gozdarske tehnike", na katerem so predstavili svoja dognanja in spoznanja raziskovalci iz Švedske, Hrvaške in Slovenije. V nekaj referatih so bile predstavljene ustanove v Sloveniji in na Hrvaškem, ki se ukvarjajo z gospodarjenjem z gozdovi in še zlasti s pridobivanjem gozdnih sortimentov, njihov pomen, delovanje in sodelovanje. Nekateri referati se lotevajo aktualnih problemov, nekateri pa so iz področja raziskovalnega dela.

V prispevku nekoliko podrobneje obravnavam nekatere ferefate s tematiko, o kateri sodim, da je zanimiva za širši krog bralcev Viharnika.

Prof. I. Waestlund iz Švedske je opredelil pomen razvoja gozdarske tehnike predvsem iz vidika sonaravnega in mnogonamenskega ravnanja z gozdom, ki pa mora biti ekonomsko uspešno. Posebej je opozoril na estetski moment pri posegih v gozd, na kar postajajo ljudje vedno bolj občutljivi.

Na Švedskem je pridobivanje v celoti mehanizirano: za posek lesa ne uporabljajo več motorov ampak vse opravijo s procesorji, za spravilo lesa uporabljajo težke stroje. Za tak način dela so potrebne večje koncentracije lesa, torej goloseki. Manjši stroji se niso uveljavili, ker niso bili ekonomični in ker jih niso uporabljali le za tista dela, za katera so bili namenjeni. Od leta 1950 je produktivnost dela stalno naraščala, od 1,3 m³ na 14 m³ na zaposlenega na dan, učinek dela je računano na vse zaposlene v podjetju.

Prihodnji razvoj bo temeljil na osnovi informatike, inteligentnih sistemov in robotike. Probleme bodo reševali ne z enim elementom ampak sistemsko. Kot primer iz bionike je prikazal skupino mravelj, ki so združile svoje sile pri prenašanju težkega bremena. Opozoril je na stroj za delo v gozdu, ki so ga razvili na Finskem in je v fazi prototipa, ki uporablja za gibanje namesto koles noge. Novim gojitvenim sistemom bo potrebno zgraditi ustrezno opremo za delo v takšnih gozdovih.

Misel: V pogledu produktivnosti dela in uporabe težkih strojev se ne moremo primerjati s Švedi. Težki terenski pogoji, pestrost drevesnih vrst, veliko močnejše dimenzije našega lesa ter sonaravni koncept ravnanja z gozdom nam onemogočajo uporabo takšne tehnologije in strojev. Naše prednosti, ki pa niso dovolj izkoriščene, so v pestrosti drevesnih vrst, debelih in kvalitetnih sortimentih. Lepota lesa je v pe-strosti strukture in zgradbe ter barvnih otenkih lesa in njihovem kombiniranju - delo za umetnike, oblikovalce in arhitekte. Profesor S. Sever iz Zagreba je dejal, da se da vse narediti, morda bodo izdelali stroje, ki jim obdelava grčastega lesa ne bo prehuda ovira.

Izvajanja Željka Zečiča, Eksploatacija šuma u Hrvatskoj, stanje i perspektive, je bilo izredno poučno, ker je Hrvaška podobno kot Slovenija na prehodu iz socializma v kapitalizem, ker za spravilo uporabljajo v velikem

obsegu težke stroje (skandinavski koncept) in naposled tudi zato, ker smo imeli preko Društva inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva z njimi tesne stike.

Gozdov je na Hrvaškem 1.578.484 ha, od tega je primernih za izkoriščanje 82%. Lesna zaloga je 4,46 mio m³ oz. 160 m³ na ha. Prirastek je 2,9% lesne zaloge, etat pa ca. 70% prirastka ali približno 2% lesne zaloge. Glavne drevesne vrste so buke (36%), hrast (25%) in jelka (12%).

V javnem podjetju "Hrvatske šume", ki gošpodari z državnimi gozdovi, je bilo l. 1994 10.201 zaposlenih in se je število v primerjavi z letom 1990 zmanjšalo za 29%. Vzroki za zmanjšanje so sprememba organizacije dela - prešli so na skupinsko delo, večja produktivnost dela, ki se je zaradi uvedbe skupinskega dela in izdelave dolžinskega prostorskega povečala 2-4 krat, prevzema 30-50% del pri izkoriščanju gozdov s strani privatnih podjetnikov. Močno se je zmanjšalo število strojev. Pri spravilu uporabljajo "skandinavsko mehanizacijo"; od 524 različnih traktorjev je 270 zgibnih traktorjev ali 52%, 23 forwardarjev ali 4,4% in le 231 je adaptiranih kmetijskih traktorjev ali 44%. Število strojev se je od l. 1991 zmanjšalo za dobro tretjino, predvsem kmetijskih traktorjev. Pri sečnji in izdelavi so dosegli v zadnjih petih letih storilnost 8,3 m³ na dnino, pri spravilu pa 19,4 m³ na dnino po stroju oz. povprečno 2.022 m³ na leto na stroj.

Pričakovani razvoj: Posek in izdelavo bodo zaradi terenskih razmer in pestrosti drevesnih vrst tudi v prihodnje opravljali z motornimi žagami, za spravilo bodo izdelali dolgoročni plan, v katerem bodo upoštevali višino etata, delež glavnega donosa in redčenj, ponudbo storitev privatnih podjetnikov in razpoložljivih sredstev. Prednost lastnih delovnih sredstev so novi sodobni stroji, katerih vpliv na okolje je manj negativen od starih strojev, ki jih uporabljajo zasebniki. Humanizacijo dela vidijo v uporabi novih in bolj popolnih motornih žagah in uporabi kvalitetnih zaščitnih sredstev. Večjo produktivnost dela nameravajo doseči z ustreznim nagrajevanjem, spremljanjem razvoja doma in v svetu ter s sodelovanjem z raziskovalnimi organizacijami. Na ceno dela bodo vplivali z vključevanjem zasebnih podjetnikov. Opomba: v referatu ni bilo nič povedano o morebitnih negativnih vplivih težkih strojev na gozd, ker le ti zahtevajo večje koncentracije posekanega lesa, zaradi večjih pritiskov se zbijaajo tla, možne so večje poškodbe stoječih dreves.

Prof. I. Winklerju so motivi za tehnični napredek predvsem humanizacija dela, izboljšanje varnosti pri delu, ekonomski in ekološki vidik. Idealno bi bilo, če bi bili pri določenem delu nastopili vsi našeti dejavniki; v preteklosti je bila pri uvajanju mehanizacije v ospredju humanizacija dela. Na vplive živega dela odpade približno polovica vseh stroškov: pri sečnji 90%, spravilu s težkimi gozdarskimi

traktorji 30%, pri spravilu s prilagojenimi kmetijskimi traktorji 49%, pri prevozu lesa 17%. Stroški živega dela naraščajo hitreje kot drugi stroški, pri tem imajo velik delež stroški za plačilo nedelovnih dni (dopusti, boleznine, slabo vreme ipd.), zanje znaša količnik na bruto plačo 0,36, ter prispevki državi, ki jih plača delodajalec s količnikom 0,30-0,40. Za poklicne delavce je količnik na bruto plačo 2.31-2.41. za lastnika gozda pa znaša 1,74 ha, ker so nekateri stroški manjši, med njimi prispevki na bruto plačo, ki se ne plačajo. Podjetnik skuša vedno višje stroške dela prevaliti na ceno svojih proizvodov ali storitev, česar pa tržišče vedno ne prizna. Lastniku se lahko zaradi povečanih stroškov zmanjša renta, s tem pa se le težko sprijazni. Za uporabo okolju bolj prijaznih tehnologij v Sloveniji ni nobenih trdnih norm ravnanja (kodeks), niti ekonomskih spodbud.

Podjetnik lahko zniža stroške dela z uporabo cenejših strojev, boljšim izkoristkom delovnih sredstev, zamenjavo delovnih sredstev s takimi, ki so na enoto proizvoda cenejši, z boljšim izkoristkom delovnega časa zaposlenih. Primeri znižanja stroškov z nadomeščanjem živega dela s stroji: strojno obžagovanje vej je l. 1970 prihranilo 2%, leta 1996 31% pri drevesu s kubaturo 1,3 m³ (za nakup motorke je bilo treba delati l. 1970 170 ur, leta 1996 pa le še 66 ur), pri spravilu lesa na dolžini 1000 m s traktorjem zetor so stroški nižji po m³ lesa cca. 600 SIT ali za dobro četrtino v primerjavi s spravilom s konji (op. spravilo do 150 m je s konji cenejše), pri spravilu lesa (org. I+0) se z uporabo daljinca stroški znižajo za četrtino. Drugi primeri znižanja stroškov z zamenjavo strojev: z zamenjavo hidravlično-vrvne naprave za nakladanje lesa s hidravlično, so se stroški nakladanja prepolovili, prevoz lesa z 22 t kamionom je v primerjavi s 5 t kamionom skoraj trikrat cenejši.

Individualni lastnik z manjšo gozdno posestjo ima bistveno slabši izkoristek delovnih sredstev in bistveno daljšo dobo njihove rabe. To kompenzira z nižjo bruto plačo, ima pa tudi manjše splošne stroške dela: motorke uporabljajo okoli 60 delovnih ur letno od tega v gozdu dobro polovico, traktor uporablja letno okoli 300 ur, od tega 15 % v gozdu, povprečna starost motork je nad 10 let, traktorjev nad 13 let. Zato mnogi uporabljajo tehnično zastarele in ergonomsko neprimerne stroje. Zaradi slabe izkoriščenosti strojev in ker nima kapitala za nabavo novih strojev podaljšuje dobo rabe delovnih sredstev. Zaradi navedenega in slabše usposobljenosti za delo v gozdu potrebuje lastnik z majhno gozdno posestjo za sečnjo in spravilo lesa do kamionske ceste povprečno 3,6 ure/m³, s srednjo posestjo 3,1 uro/m³, z veliko posestjo 2,6 ure/m³, izvajalsko podjetje pa le 1,22 ure/m³. Raziskava, ki je bila opravljena na postojanskem območju, je pokazala, da 88% lastnikov ne namerava v bližnji prihodnosti nabaviti novega delovnega sredstva za sečnjo in spravilo lesa, predvsem zaradi premajhne izkoriščenosti delovnih sredstev in zaradi pomanjkanja denarja.

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje z 2. strani)

Iz povedanega izhaja, da zasebni lastnik tehnološko zaostaja in objektivno ne more biti nosilec tehnološkega razvoja gozdarstva, ampak je to lahko samo upravljalec večje površine gozda, ki ima usposobljene kadre in ker le večja gozdna površina omogoča racionalno uporabo sodobnih strojev. V razpravi je bilo povedano, da tehnološki razvoj pri gozdnih gospodarstvih-izvajalskih podjetjih tudi zaostaja, saj zaradi zapletov pri dajanju koncesij nimajo zagotovljenega obsega dela, zaradi česar so vlaganja negotova.

Mag. M. Medved je ugotovil, da opravijo lastniki gozdov-kmeti okrog 90% sečnje in spravila sami, lastniki na ostarelih kmetijah in nekmeti pa do polovice sečnje in do 40% spravila. V referatu je analiziral odvisnosti med velikostjo gozdne posesti in nezdodami, stroški nezdod, opremljenostjo zasebnih lastnikov z zaščitnimi sredstvi in strojno opremo. V vseh pogledih je stanje veliko slabše na mali gozdni posesti: na gozdni posesti do 5 ha so bile pri enaki količini posekanega lesa poškodbe v poprečju štirikrat pogostejše kot pri tistih z večjo gozdno posestjo (nad 15 ha), stroški nezdod (vrednoteni po nemški metodi) znašajo na posesti do 5 ha do 90 DEM/ha gozda, na posesti od 5 do 15 ha 43 DEM/ha gozda in na posesti nad 15 ha 34 DEM/ha gozda. Ali drugače povedano: na posesti do 5 ha je vsak drugi posekan m³ lesa namenjen stroškom nezdod pri delu, v srednji kategoriji vsak četrni in v kategoriji nad 15 ha vsak peti m³ posekanega lesa. Raziskave so pokazale, da imajo bistveno manjše učinke dela lastniki, ki imajo manjše letne sečnje. Lastniki majhne gozdne posesti so v primerjavi z lastniki večjih gozdov bistveno slabše opremljeni z zaščitnimi sredstvi, uporabljajo pa v poprečju 1.5 let starejše motorne žage in 3 leta starejše traktorje.

Zaključki: Odvratači je treba neusposobljene od nevarnih gozdnih del, pri izročanju odločb opozarjati na nevarnosti, izobraževati lastnike gozdov, lastnike povezati v interesnih združenjih, zaostri zakonodajo, ki dovoljuje, da vsak zasebni lastnik gozda lahko dela v gozdu ne glede na njegovo usposobljenost, razmišljati o modelih kompleksnega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi, ki bodo stimulatívni za lastnike malih gozdnih parcel, hkrati pa bodo pospeševali profesionalno delo.

Prof. M. Lipoglavšek je nakazal potrebo po novih standardih za gozdnolesne sortimente, ki jih ne potrebujemo le zaradi trgovine z lesom ampak tudi zato, da vemo kakšne proizvode naj gozdarstvo izdeluje, saj najpogosteje kroji sortimente za neznanega kupca. V tržnem gospodarstvu, kjer se pojavlja mnogo kupcev, morajo biti kriteriji za kvaliteto lesa v vsakem času in povsod enaki. Zaradi konjunktore se lahko spreminja cena ne pa kvaliteta. Standardi v liberalnem tržnem gospodarstvu ne morejo biti obvezni, to postanejo šele takrat, ko se partnerji v pogodbah dogovorijo, da jih bodo upoštevali.

Veljavni jugoslovanski standardi JUS ne ustrezajo, ker so za iglavce III. kakovostnega razreda tolerance pomanjkljivo opredeljene, ker po tem standardu pade bistveno prevelik delež hlodovine v III. razred. Podobno je tudi pri bukovini. Pravilno bi bilo, da bi bili proizvodi porazdeljeni normalno, torej bi jih moralo

POSLOVNA ENOTA MISLINJA DANES

Poslovno enoto Gozdarstvo Mislinja vodi Anton STRGAR, diplomirani inženir gozdarstva. Mesto direktorja je prevzel 1. marca lani, prej pa je bil odgovoren za proizvodnjo v poslovni enoti in pomočnik direktorja. S petimi leti delovne dobe je najmlajši vodilni delavec v podjetju.

Poslovno enoto Gozdarstvo Mislinja nam je predstavil:

"Gospodarimo z državnimi gozdovi na površini 2.700 ha na območju občine Mislinja. Na tem območju je največ iglavcev,

biti največ v srednjem, manj pa v najboljšem in najslabšem kakovostnem razredu. Mednarodnih standardov še ni. Zato so pripravili dva predloga slovenskih standardov za hlode iglavcev in standard za bukove hlode. Pri tem so poizkusili ukiniti razvrščanje po namenu uporabe in poenostaviti do sedaj veljavni JUS.

Da bi lahko upoštevali dimenzije in napake pri določanju kakovosti, je potrebno poznati dogovorjen način ugotavljanja dimenzij in napak in standardizirano terminologijo. JUS standard o napakah lesa je dober, smo ga vajeni in bi ga lahko z manjšimi popravki prevzeli kot slovenski standard. Standardi okroglega lesa v drugih državah pa tudi osnutki mednarodnih standardov slone na drugačnem ugotavljanju napak lesa.

Slovenski lesarji predloženih slovenskih osnutkov standardov za hlode in standardiziranega merjenja dimenzij in napak (na osnovi JUS) ne sprejemajo in obljublajo svoj osnutek. Avtor je utemeljil, zakaj ne moremo prevzeti standardov kake druge države, npr. Nemčije, ki so nam najbližji.

Drugi referati so bili usmerjeni v področje raziskav: merjenje hrupa in vibracij na strojih za delo v gozdu, vzorčno ocenjevanje motenj (škod) pri pridobivanju lesa, ocene zbitosti gozdnih tal s penetrometrom, stabilizacijo tal pri gradnji cest, vrste rabe cest, prostorko predstavitve podatkov popisa gozdov.

Zaključek: Vsebinsko posvetovanja se dotika predvsem gozdnih gospodarstev - izvajalskih podjetij, ki bi morala opravljati poleg izvedbe del (gojenje, varstvo, pridobivanje, transport, manipulacija, komerciala) v državnih gozdnih tudi razvojne naloge za svoje področje dela in za vse gozdove, ne glede na lastništvo:

Anton Strgar, dipl. ing. gozdarstva

kar 95%: smreke, nekaj macesna, bora in jelke, ca. 5% je listavcev, v glavnem bukev in javor. Gozd je sorazmerno zdrav. V tem predelu ni bilo nikoli večjih poškodb zaradi emisij škodljivih plinov, pa tudi z lubadarjem nismo imeli veliko problemov. Predvsem v višjih legah povzročajo več težav gozdu in gozdarjem divjad, predvsem gams, jelen in srnjad. Poškodujejo predvsem mladje, letvenjake, jelen pa obira drevje. Za zaščito drevja postavljamo visoke žične ograje, tulce ali pa prevažemo vršičke. Vsi ti

(Nadaljevanje na 4. strani)

- razvoj in uvajanje novih tehnologij in strojev za gozdna dela,
- pospeševati izdelavo standardov za gozdne proizvode, ki bi bili primerljivi s standardi potencialnih kupcev tudi iz drugih držav,
- skrbeti za red na trgu gozdnih proizvodov z vplivom na kvaliteto dela, cene za gozdna dela in cene gozdnolesnih sortimentov,
- sodelovati pri oblikovanju in uveljavljanju kodeksa za okolju prijazno in sonaravno ravnanje z gozdom,
- izobraževati lastnike gozdov na področju gozdnega dela (stroji), varstva pri delu, krojenja gozdnih sortimentov, kalkuliranja stroškov strojnega dela in jih seznanjati s stanjem na trgu gozdnih proizvodov,
- izobraževati lastne kadre in s štipendiranjem zagotavljati nove,
- pridobivati in izobraževati delavce za kvaliteto in varno delo v gozdu ter skrbeti za njihovo socialno varnost.

Gozdna gospodarstva nekatera navedena dela že opravljajo. Vloga in pomen gozdnih gospodarstev, ki izhajajo iz Zakona o gozdovih in koncensionarske pogodbe, je skromna v primerjavi s potrebami, ki jih je nakazalo posvetovanje. Z dodatnimi zadolžitvami in posebnim plačilom za opravljene razvojne in izobraževalne storitve bi lahko gozdna gospodarstva - izvajalska podjetja veliko dala slovenskemu gozdu, javnosti in lastniku gozda.

K. Zagorc

(Nadaljevanje s 3. strani)

ukrepi predstavljajo stroške za poslovno enoto, iz ekološkega vidika pa so tujki v gozdu.

Naša dejavnost je sečnja in izdelava gozdnih sortimentov, gojitvena dela in dela na cestah in vlakah. Iz območja gospodarjenja mislinjskega obrata je bilo vrnjenih ca. 900 ha gozdov prejšnjim lastnikom. To v primerjavi z ostalimi poslovnimi enotami ni dosti. Tako letno posekamo ca. 10.000 m³ in opravimo nekaj več kot 1000 gojitvenih dni.

Trenutno nas je 34 redno zaposlenih delavcev, od tega 20 sekačev, 2 cestarja, 1 merilec, 4 režijski delavci, 1 mehanik, ostali so invalidi in v bolniškem staležu. Taka struktura ni najbolj ugodna. Največji problemi so pozimi, ko za invalide ni primerne dela. Zato želimo, da bi v podjetju čimprej organizirali invalidsko delavnico, da bi lahko koristili vsaj ugodnosti nadomestil za naše invalide.

Povprečna starost v kolektivu je 40 let. Vemo, da se gozdni delavci sorazmerno hitro upokojijo. Delati začno mladi, imajo benificirano delovno dobo, pa tudi invalidskih upokojitev je precej. Zato bomo morali poskrbeti tudi za podmladek, še posebej, če bomo dobivali delo v privatnih gozdovih.

Pogoje za delo imamo sorazmerno dobre. Na področju mehanizacije se stanje izboljšuje. Imamo 4 traktorje, eden je nov, enega pa bomo še nabavili. Za vzdrževanje mehanizacije imamo lastno delavnico.

Letos smo dosegli že 70% načrtovane proizvodnje pri sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov, gojitvenih del pa smo izvršili nekaj čez 50%. Tu nam je delo zaostalo zaradi dolge zime. Nego smo opravili še v pomladanskem času. Zima je tudi sicer velik problem. Naša delovišča so v glavnem na območju nad 650 m nadmorske višine, kjer je običajno dosti snega. Pogoji za delo so v tem obdobju težki in marsikdaj ni mogoče vseh delavcev razporediti na delo. Zastanke dela morajo potem nadoknaditi v poletnih mesecih. Prav tako pa deževne dni. Letos je bilo tudi teh dosti. Neurja so nam povzročila kar precej škode na cestah.

Ob koncu naj še povem, da imamo urejene odnose z delavci javne službe. Delamo v skupnih poslovnih prostorih in dobro sodelujemo na področjih: načrtovanja in izvedbe del in pri prevzemih - kolavdaciji - delovišč.

Mojca SOVIČ na poslovni enoti opravlja vsa dela knjigovodje in vodje poslovno tajniških informacij. Tak je tudi naziv njenih del, ki ga je dobila 1. maja 1994, ko je ostala v pisarni sama za vse. Kar nekaj časa jo je stiskalo pri srcu, ko so odšli njeni najožji sodelavci. Dušilo jo je delo, ki ga je od njih prevzela. Sedaj obvlada vsa opravila, le dopusta si ne more privoščiti več kot dva do tri dni skupaj, ker ni na obratu nikogar, ki bi jo nadomeščal. Sicer pa je Mojca že 17 let na mislinjskem obratu, ki je bil vedno pretežno

Mojca Sovič

moški kolektiv. V takem kolektivu je tudi navajena delati.

— ● —

V Komisiji sem obiskala skupino gozdnih delavcev, ki so delali žično ograjo za divjad: Romana JEROMLA, Zvonka POKLIČA in Ervina KRUŠIČA. Vsi trije so domačini, imajo med 8 in 13 let delovne dobe, od tega večino na obratu v Mislinji. Med pogovorom so nanizali probleme, ki jih vidijo in občutijo v svojem delovnem okolju. Razvrstili so jih na dobre in slabe.

Med dobre organizacijske spremembe so uvrstili novo organizacijo delovnih skupin, ki so sedaj po številu delavcev manjše, delavci v skupini so približno enake starosti. Zadovoljni so tudi z organiziranim prevozom na delo in z denarnim nadomestilom za porabljeno gorivo za motorne žage. Pravijo pa, da nadomestilo za motorne žage ne zadostuje za nakup nove.

Med slabe strani organizacijskih sprememb pa so na prvo mesto postavili izplačila osebnih dohodkov, ki so običajno okrog 20.

v mesecu, kolektivna pogodba pa predvideva izplačilo do 18. v mesecu. Tudi z višino niso zadovoljni, saj je že celo leto enaka, realno pa je plača nižja, saj morajo zaradi povečanih normativov precej več delati, veliko višje so zahteve po kvaliteti dela, nižje pa so plače predvsem zaradi višjih življenjskih stroškov. V avgustu so pričakovali izplačilo druge polovice regresa, pa ga ni bilo.

Kolektivne pogodbe podjetje ne izpolnjuje tudi na drugih področjih. Ker je dela pozimi manj, so prisiljeni koristiti dopust ali poleti zadelovati "šihte" ob dela prostih dneh. Dopusta pa nimajo veliko, ker so mladi in še nimajo dosti delovne dobe. Problem je tudi izpostavljenost vremenskim razmeram. V slabem vremenu je več pogojev za nesreče, pa tudi delovna sredstva - motorne žage - se pozimi bolj kvarijo, ko je les zmrznjen. Delovna zmožnost se z leti zmanjšuje, dosti delavcev postane bolj ali manj nezmožnih za delo, v podjetju pa ni človeka, ki bi njihovo problematiko urejal.

Kot eno izmed slabih strani sprememb so navedli zmanjšane ugodnosti pri upravičenosti do zaščitnih sredstev, oz. daljše roke trajanja večine zaščitnih sredstev.

Nezadovoljni so z novo organizacijo sindikata in nasploh s sindikalnim delom v podjetju. Za družbeni standard v podjetju ni več nobenih ugodnosti. Prej so delavci za reševanje svojih stanovanjskih problemov dobivali kredite, les na panju. Tega ni več.

O lastninjenju podjetja vedo le toliko, kolikor so prebrali v Viharniku. Niso pa prepričani, da jim bo certifikat, ki so ga vložili v podjetje, prinesel dobiček.

Ob koncu razgovora so dejali, da si želijo več informacij, predvsem pa več stikov z delavci drugih poslovnih enot, pa morda obisk direktorja podjetja na delovišču.

Ida Robnik

Z leve: Ervin Krušič, Roman Jeromel in Zvonko Poklič

Bošnikova smreka

Peter Popič-Bošnik - Foto: A. Šertel

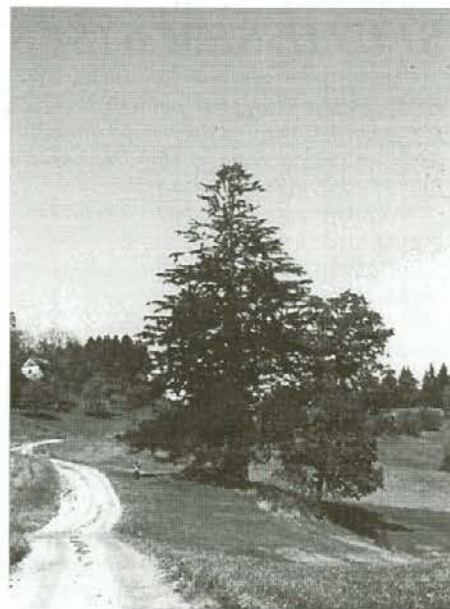
22. junija letos je vihar podrl najdebelejšo smreko v Sloveniji - Boško smreko iz Raduš. Kar impozantnih 555 cm prsnega obsega je uradno zabeleženih v evidenci Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor za osamelo lepotico sredi Bošnikovih travnikov.

Zaradi osamele rasti je bila prava košatica, saj so veje segale skoraj do tal, debeline vej pa se ne bi sramoval niti kakšen mlajši smrekov drogovnjak.

Ker je bila večkrat poškodovana, je imela sekundaren vrh, iz prvega venca vej pa je veja odganjala kot novo drevo.

Ne samo po rastnih posebnostih, tudi zaradi same lege v krajini, je omembe vredna. Kot dominanten krajinski element je bila kažipot in stična točka za mnoge ljudi Bila je prijeten hlad in zavetje. Med lovci je veljalo: "Dobimo se pri Boški smreki." V 60-tih letih so tukaj ustrelili zadnjega planinskega orla na Koroškem.

Domačini in revirni gozdar pravijo, da se je krošnja zadnja leta močno usipala. Vihar, ki jo je podrl, pa je razgalil vso njeno strohnelo drobovje. Smreka je bila v delu koreninika popolnoma strohnela, ostal je le zunanji obod. Tako tudi ni bilo mogoče določiti natančne starosti drevesa.

Bošnikova smreka leta 1980 - Foto: M. Ramšak

Bošnikova smreka leta 1996 - Foto: A. Klemenšek

Z lastnikom in Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine je dogovorjeno, da se bodo prvi odrezki debla natančno proučili. Upamo, da bo mogoče iz njenih ostankov razbrati še kakšno zanimivost.

Po zapisih in pripovedovanju zapisala Milka Medved

Vsekakor pa bo Bošnikovim za spomin ostal kakšen kolot debla, ki bo lahko tudi za časovni kažipot njihove rodbine, pa veliko smrekovih cepanic, ki so potrebne, da se speče dober domač kruh.

Ostanki smreke - Foto: A. Šertel

SLUŽIL SEM 6 (ŠESTIM) DIREKTORJEM

"Močno se je zabliskalo, še močneje zagrmelo in rodil se je gozdarski obrat Dravograd", je 1. julija 1963 zapisal takratni šef novoustanovljenega gozdarskega obrata v Dravogradu, Franc Pečnik, dipl. ing. gozdarstva.

Do takrat so bili gozdovi v občini Dravograd razdeljeni:

- družbeni sektor je spadal h gozdarskemu obratu Ravne na Koroškem,

- z gozdovi zasebnega sektorja pa je gospodarila kmetijska zadruga Dravograd - oddelek za gozdarstvo.

Z združitvijo obeh sektorjev, 1. julija 1963 pod enotno upravo je gozdarstvo v občini Dravograd izpolnjevalo vse pogoje za ustanovitev gozdarskega obrata tudi v Dravogradu. Vsi zaposleni v gozdarstvu, v družbenem in zasebnem sektorju, so bili dodeljeni novoustanovljenemu gozdarskemu obratu. Bilo jih je lepo število, od sekačev, cestarjev, terenskega osebja, do pisarniškega aparata in lesno skladiščne službe. Število zaposlenih se je v naslednjih letih zmanjšalo na minimum, ker je bilo ob ustanovitvi res preveč zaposlenih. Ob ustanovitvi so bili štirje revirji: Košenjak, Velka, Libeliče in Trbonje, kasneje je bil ustanovljen še peti revir iz delov revirjev Libeliče in Trbonje. Delo je bilo zelo pestro in zanimivo, saj smo se predvsem terenski delavci srečali s povsem novim načinom dela. Logarji, ki smo bili prej zaposleni samo v družbenem sektorju, smo se morali spoznati z delom v zasebnem sektorju, oni drugi pa z delom v družbenih gozdovih. Delo se v strokovnosti sicer ni razlikovalo, je pa bilo delo v organizacijskem smislu, predvsem v zasebnem sektorju, vsaj za nas, ki smo bili v družbenem sektorju, zelo zanimivo. Srečali smo se z različno mentaliteto ljudi in se morali temu prilagajati. Temu sem se hitro prilagodil in upam, da sem delo opravil v zadovoljstvo lastnikov gozdov in vodstva obrata. Bili so pač časi, ko je bila družbena ureditev takšna. Menim pa, da je bilo mnogo del v gozdarstvu kar dobro vpeljanih, vsaj kar se strokovnosti tiče. Moj namen pa ni razglabljati o sistemu in načinu gospodarjenja z gozdovi v prejšnjem družbenem sistemu, pač pa kakor že naslov sam pove: "Služil sem šestim direktorjem."

Čeprav so gozdarskemu obratu v Dravogradu že ob sami ustanovitvi napovedali kratko življenjsko dobo, da se ne more obdržati, ker je površinsko premajhen, da ima preslabo ekonomsko zaledje in ne vem, kaj še vse, se je izkazalo nasprotno. Ni opravičil samo svojega obstoja, uvrstil se je celo med boljše obrate.

Pojavila se je druga težava. Šefi obrata, kasneje direktorji v Dravogradu niso imeli dobe, kakor v Črni, Ravnah, Radljah. Če primerjamo obdobje od ustanovitve od julija 1963 pa do 1990 leta, se jih je v teh letih zvrstilo kar šest.

Kakor sem že omenil, je bil prvi šef obrata, sedaj že upokojeni dr. Franc Pečnik, dipl. ing. gozdarstva, ki je v Dravogradu oral ledino, vsega štiri ali pet let. Mesto šefa obrata je leta 1968 - če ni točno, me, prosim popravite - prepustil Vinku Motalnu, dipl. ing. gozdarstva. Obrat je vodil okrog tri leta, ko je 18.

julija 1971 tragično preminil. Njega je nasledil Ivo Šrifič, dipl. ing. gozdarstva, ki je že bil na obratu kot referent za gojenje gozdov. Obrat je vodil do oktobra tega leta, ko je prevzel mesto direktorja novo ustanovljenega obrata CLS v Oti škem vrhu. Gozdarski obrat v Dravogradu je prevzel Tone Modic, dipl. ing. gozdarstva. Vodil ga je do 31. decembra 1975, ko je odšel na novo ustanovljeni TOK v Radljah kot direktor. Z novim letom 1976 je prišlo do ponovne reorganizacije v gozdarstvu - razdružitve družbenega in zasebnega sektorja in ustanavljanje obratov TOK. Družbeni gozdovi v Dravogradu so se priljučili TOZD gozdarstvo Radlje, obrat TOK v Dravogradu pa je prevzel Drago Zagorc, dipl. ing. gozdarstva, ki ga je vodil okrog 10 let. V času njegovega vodenja smo se preselili v novozgrajeno stavbo gozdarstva na Meži, bivše lesno skladišče. Za Dragom Zagorcem, ki je šel na skupne službe na Lesno, je obrat TOK prevzel Lojze Kalič, ki ga je vodil vse do razformiranja Lesne in s tem tudi zasebnega sektorja v novo nastali družbeni ureditvi v osamosvojeni Sloveniji. TOK-i so se razformirali, nastale so kmetijsko gozdarske zadruge in gozdarske zadruge. Tega konca sicer nisem več dočkal, ker sem se 12. septembra 1987 upokojil. Če bi bil še v službi, bi bil verjetno brez dela, če ne zaradi dela in strokovnosti, pa zaradi jezika, ker sem imel včasih kar dolgega. Odkar pomnim, je bilo gozdarstvo vedno tema razpravljanja. V času mojega službovanja je bilo v gozdarstvu toliko reorganizacij, da nikjer toliko. V delovni knjigi je toliko sprememb, da me bi jo bilo sram pokazati, čeprav sem bil vso delovno dobo pri gozdarstvu. To pa zato, ker so se v to gospodarsko dejavnost vtikali vsi, ki so v politiki kaj pomenili, čeprav o gozdarstvu niso imeli pojma. Tudi danes ni nič drugače, če ne še slabše. Novi sodobni politiki, strankarsko nastrojeni, so uspeli spraviti gozdarstvo tako daleč, da se bodo rane, prizadejane gozdu, v zadnjih nekaj letih, poznale še najmanj 20 let. Gozdarji so pri tem nemočni, ker sodobni politiki gledajo na gospodarjenje z gozdovi v preteklosti s sovraštvom in prezirrom, kot na nekaj "v nebo vpijočega", čeprav so bili gozdovi zelo dobro oskrbovani in ohranjeni. Obnova, nega in varstvo so bili na skrbi gozdarjev in ta dela smo v zasebnih gozdovih načrtovali in izvajali sporazumno z lastniki gozdov, lahko pa so ta dela opravljali tudi kmetje sami in so za to dobili tudi ustrezno plačilo. Tudi gradnja cest, vzdrževanje, zimsko in poletno, je bilo na skrbi gozdarjev. Skrbeli smo, da so bile vzdrževane in prevozne v vsakem času. Pa kaj bi našteval, saj se to najbolj pozna danes pri obnovi, negi in varstvu gozdov, tudi pri vzdrževanju cest ni nič drugače.

Prav zanimivo bi bilo, če bi se oglasil kdo iz gozdarstva v Dravogradu, predvsem njegovi direktorji ter spregovoril o svojih doživetjih in počutju med "holcerji" v Dravogradu in ocenil tudi medsebojne odnose. Osebnostem sem bil zadovoljen z vsemi in upam, da tudi oni z menoj.

Ferdo Knez

KRENČLARIJA - Šmiklavž, Graška gora

Ni daleč do jeseni. Za nami so dopusti, počitnice, za nami so "lepe nedelje" - "žegnanja". Ostal pa bo lep spomin na "krenčlarijo". Ta lepa, stara navada naših prednikov bo še dolgo živa, saj rade pletejo vence za okrasitev cerkva in cerkvic - dekleta, žene, matere, še babice kaj svetujejo. Zelo lepe vence naredijo na Graški gori, za cerkvice sv. Helene in za šmiklavško cerkev. Če kdo ne verjame, naj pride drugo leto na "lepo nedeljo".

Leopold Korat

Gospod Jože FIRST, župnik v Pamečah, je strasten ribič in pred kratkim se mu je nasmehnila sreča, da je iz sotočja Meže, Mislinje in Drave potegnil ribo mreno, težko 4,20 kg, dolgo 74 cm. Ulov ni kar tako od muh, saj je bilo potrebnih kar precej minut, da je ribo potegnil na suho. Želimo mu še takšnih ulovov. - Tekst in foto: S. Hovnik

KAKO PRIDELATI KAKOVOSTNO SILAŽO

V naših krajih je pridelovanje koruzne silaže kljub neugodnim vremenskim razmeram dokaj razširjeno. Koruza namreč daje visoke hektarske pridelke in tako s to rastlino dosežemo veliko hranilnih snovi. To je še posebej pomembno v času, ko svetovne cene koruze naraščajo in s tem slabijo ekonomičnost živinoreje.

Zato je še toliko bolj pomembno, da na kmetiji pridelamo kvalitetno krmo, ki bo pocenila pitanje in prirejo mleka.

Kvalitetna koruzna silaža vsebuje velik odstotek energije (škrobnih vrednosti). To je še posebej pomembno pri prireji mleka, saj le-ta vpliva na količino mlečne toščice. Koruzna silaža je tudi nepogrešljiva pri intenzivnem pitanju goveje živine, saj tako prihranimo denar za nakup dragih krmil in žita.

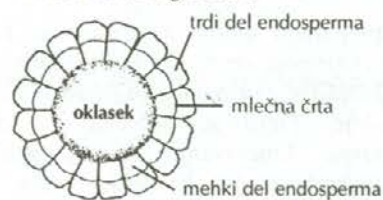
Kvaliteta koruzne silaže je odvisna od več dejavnikov.

Prvi pogoj je izbira pravega hibrida. Le-ta mora v prvi vrsti spadati v ustrezen zrelostni razred (FAO). Če izberemo za setev prepozen hibrid (višji zrelostni razred), se zaradi premajhnega deleža koruznega zrnja zmanjša kakovost silaže. To se bo pokazalo letos na tistih kmetijah, ki so sejali hibride razreda 400 in 500, saj zaradi hladnega in vlažnega poletja silažna koruza do jesenske slane ne bo dosegla voščene zrelosti.

Drugi pogoj je sama setev. Pri zelo gostem sklopu se storži ne morejo popolnoma razviti in posledica tega je majhen delež zrnja. Za silažo iz cele koruzne rastline naj bo sklop največ 10% bolj gost kot pri posevku koruze za zrnje.

Od pravočasnega spravila je odvisna kakovost koruzne silaže. Vsebnost suhe snovi v rastlinah koruze ob spravilu in delež zrnja vplivata na hitrost procesa siliranja in na prebavljivost silaže. Kdaj je pravi čas za spravilo koruze za siliranje, najlažje ugotovimo na njivi z "metodo mlečne črte". (slika 1).

Presek koruznega storža

Preglednica

Poizkus s šestimi hibridi, ki so jih spravili ob treh različnih časovnih obdobjih, prikazuje:

zrelost	zrnje	% suhe snovi			
		preost. rast	sladkor	škrob	NEL MJ
1/3 mlečne črte	32.4	59.1	9.8	22.2	6
2/3 mlečne črte	41.8	50.2	7.1	28.4	7.6
polna zrelost	46.1	45.8	6.6	31	7.3

Na različnih mestih na njivi odtrgamo nekaj storžev in jih prelozimo. Na preseku koruznega storža ugotavljamo, kje se nahaja mlečna črta. Najprimernejši čas za spravilo je, ko je mlečna črta v sredini ali na drugi tretjini zrna. To je znak, da je zrnje doseglo voščeno zrelost. Med dozorevanjem mlečna črta potuje od zunaj navznoter.

Za pridelovanje koruzne silaže je zelo pomembno, da rastline ob spravilu na kratko zrežemo in zrnje zdrobimo. Čelega zrnja namreč živali ne prebavijo in ga izločajo z blatom. Na dolgo zrezana krma pa se slabo tlači. Taka silaža se pozneje rada segreva.

Nenazadnje pa je uspeh odvisen tudi od pravega postopka pri samem skladiščenju, oziroma siliranju. Krmo je potrebno dobro stlačiti in silos zatesniti s kvalitetno folijo, ki je odporna proti sončnim žarkom in dovolj debela, da ne prepušča plinov. Proces mlečno kislinskega vrenja namreč poteka brez prisotnosti kisika. V nasprotnem se pojavijo razna škodljiva vrenja (plesni, gniloba, itd.), ki silažo kvarijo. Taka krma je slabo prebavljiva, živali je ne žrejo in izkoristek hranil je skromen.

Kdaj je koruzna silaža primerna za krmljenje, je odvisno od več dejavnikov. Če je bolj toplo vreme, je proces siliranja hitrejši in obratno. Navadno je krma v treh tednih po končanem siliranju primerna za pokladanje.

Mag. Jože Pratnecar

Avstrijsko kmetijstvo v skupnem evropskem trgu

V drugi polovici julija je Govedorejsko društvo Slovenj Gradec ob pomoči Kmetijske svetovalne službe Slovenj Gradec in zadruga Pliberk organiziralo v prostorih hranilnice v Pliberku za člane društva razgovor z naslovom: Avstrijsko kmetijstvo po vstopu Avstrije v Evropsko unijo ter ogled dveh kmetij.

Predstavitve in razgovor je vodil kmet in svetnik skupnosti južnokoroških kmetov v Koroški deželni kmetijski zbornici dipl. inž. Štefan Domej. V svojem nastopu je predstavil bistvene segmente skupne politike s svojim zapletenim mehanizmom zaščite kmetijstva ter pravili prostega trga.

V enainpolletnem obdobju kmetovanja pod skupno streho so nekateri kmetje pridobili, drugi pa izgubili. Najbolj negotujejo govedorejci. Napovedi, da bodo za govedorejo nastopili ob vstopu boljši časi, se žal, niso uresničile, pravi Štefan Domej. Izkazalo se je, da številne mlekarnice niso bile dovolj pripravljene za hudo kon-

kurenco na skupnem evropskem trgu in so po vstopu Avstrije v EU cene znižale celo pod raven bavarskih mlekarn. Na Bavarskem je osnovna odkupna cena mleka 4,5 šilinga za liter, v Avstriji pa 4 šilinge za mleko ekstra kakovosti z vsebnostjo 4,07% mlečne maščobe in 3,29% beljakovin. V letu 1996 dobijo kmetje skupaj s premijo EU in regresivno premijo 4,98 šilinga za liter mleka.

Na avstrijskem Koroškem, pravi Štefan Domej, so zaprli že tri mlekarnice. Pet mlekarnic se je združilo v eno, ta pa se je že povezala z največjim avstrijskim mlekarškim sistemom, ki bo poskušal konkurirati ostalim evropskim mlekarnam. Podobno je v prireji govejega mesa, kjer se je prav tako pokazala slaba pripravljenost mesno predelovalne industrije na nove razmere. Prihaja do koncentracije, kajti zmogljivosti mesne predelave niso bile nikjer povsem izkoriščene.

Avstrijski govedorejci so ob vstopu v EU, doživeli hud udarec. Položaj sta do-

datno poslabšala še padanje vrednosti italijanske lire (Italija je za Avstrijo glavni trg za prodajo klavnih in plemenskih goved) ter bolezen norih krav. Posledice so se pojavile pri ceni, ki je padla s 55 šilingov na 35 do 38 šilingov za kilogram mlado pitanega goveda, pri mleku je cena padla s 7 šilingov na 5 šilingov za liter mleka v letu 1996. Evropska zveza bo govedorejcem tri leta pomagala iz sklada za usklajevanje med valutnih razmerij, poleg tega bo prispevala za oblažitev posledic norih krav, vendar dohodek v govedoreji z denarnimi nadomestili, ki so jih kmetje prejeli ob zmanjšanju odkupne cene z Bruslja, Dunaja ter dežele Koroške je še vedno po prvih ocenah za 30% manjši od dohodka, ki so ga kmetije pred vstopom dosegale, pravi Štefan Domej.

Prehod je prinesel strukturne spremembe, ki zahtevajo drugačen način kmetovanja. Eni opuščajo kmetovanje in odajajo kontigente in zemljo v najem. Dru-

(nadaljevanje na 8. strani)

(nadaljevanje s 7. strani)

gi sprejemajo spremenjene razmere kot izziv, najemajo zemljo, povečujejo hleve, iščejo rešitve za zmanjšanje stroškov proizvodnje. Tretji se odločajo za ekstenzivno kmetovanje, zaradi višjih nadomestil, ki jih Evropska unija in država Avstrija dajeta za pospeševanje ekološkega kmetovanja. Spet drugi iščejo tržne niše za prodajo doma pridelanih in predelanih proizvodov.

V času priprav na vključitev v EU je Koroška kmetijska zbornica kot interesno združenje kmetov, kmete dokaj dobro obveščala. Tisti, ki je želel, je bil informiran. V organizaciji kmetov so bili zelo kritični do včlanitve Avstrije v EU, kritični so še sedaj, ker menijo, da vseh naravnih in drugih razlik med državami, članicami unije ni mogoče spraviti pod skupno evropsko streho, poudari v razgovoru Štefan Domej.

Prav pogajanja o pogojih kmetovanja so bila težka, za Avstrijo in deželo Koroško kljub težkemu prehodu še kar uspešna. Pogajalcem je uspelo kar 70 odstotkov ozemlja avstrijske Koroške uvrstiti po kategorizaciji EU v slabše razvita območja, ki jih EU uvršča pod območja z imenom "cilj 5 b", ki poleg ostalih podpor dobijo še dodatna sredstva za razvoj. Kar 95 odstotkov zemljišč na avstrijskem Koroškem po merilih EU sodi v območja s težjimi pridelovalnimi pogoji. Upoštevana je nadmorska in povprečna strmina zemljišč v občini. Pogajanja so tekla o pridelovalnih kontingentih. Bruselj je pristal na regresivno zmanjšanje izravnalnih premij, to so t.i. regresivne premije, ki naj bi oblažile posledice občutnega padanja cen kmetijskih proizvodov. Regresivne premije po štirih letih usahnejo. Pogajalci pa niso uspeli, da bi zunanjetrgovinsko zaščitno za kmetijstvo odpravili postopno.

Zunanje trgovinske zaščite nimajo več, poudari Štefan Domej. S prodajo je vse težje. Tržni redi, ki jih je imela Avstrija pred vstopom v EU, so kmetom zagotavljali dokaj visoke cene in zanesljivo prodajo. Z vstopom so sprejeli glavna načela skupne kmetijske politike, kot je enotnost trga in svobodno trgovanje med članicami, znižanje cen kmetijskih pridelkov, finančno solidarnost med članicami in novi način financiranja kmetijstva. Imajo direktna plačila na hektar zemljišč in na žival. V praksi to pomeni 22 tržnih redov za glavne poljedelske in živalske proizvode. Podpore so za kmetovanje na gorskih kmetijah in drugih področjih s težjimi pogoji pridelovanja. Za ekološko kmetovanje sta v letu 1995 EU skupaj z državo, ki ima poseben sklad,

imenovan EO-pool, namenila 7,4 milijarde šilingov pomoči. Posebne ugodnosti so deležni mladi kmetje in proizvodnji ter strojni krožki. Prav tako tudi druga interesna združenja, ter območja znana pod imenom "cilj 5b" (slabše razvita območja).

Naše kmete je zanimala tudi konkretna višina nekaterih nadomestil in postopki za pridobitev nadomestil.

Kmetje, ki pridelujejo pšenico, rž in silažno koruzo ob upoštevanju kolobarja, bodo letos skupaj z regresivno premijo dobili 6.300 šilingov na hektar. Za pridelovanje stročnic 7.200 šilingov in pridelovanje oljnic 9.300 šilingov na hektar. Večje kmetije so upravičene do vseh teh nadomestil le pod pogojem, da najmanj desetino zemljišč na kmetiji vključijo v obvezno praho. Za praho dobijo 5.600 šilingov na hektar. Kmetje dobijo premije tudi za alternativne poljščine (buče, sončnice, konopljo, lan).

Za goveje pitance dobijo od EU 1.490 šilingov po glavi, za krave dojlje 2.400 šilingov. Če obtežba ne presega 1,4 glave velike živine na hektar, dobijo še dodatnih 495 šilingov. Za ovce dojlje znaša premija 340 šilingov. Regresivna premija v letu 1996 za krave in telice je od 1.300 do 2.200 šilingov, regresivna premija za liter mleka je 0,53 šilinga.

Gorska območja ter ostala področja s težjimi pridelovalnimi pogoji dobijo odvisno od razvrstitve v kategorije od 1.000 do 2.400 šilingov na hektar.

Ekološko prijazno kmetovanje obsega različne ukrepe (uporaba samo organskih gnojil, pridelovanje brez sredstev za varstvo rastlin,...). Kmetije, ki se odločajo za ekstenzivno kmetovanje, dobijo visoka nadomestila.

Kmetom ni nič danega. Če hočejo dobiti nadomestilo za izpad v ceni pridelka, morajo izpolniti številne obrazce in zaprositi za podporo. Tisti, ki tega ne storijo, si po nepotrebnem zmanjšajo dohodek na kmetiji. Pravilnost podatkov (popis vseh parcel) in uresničevanje napovedi ukrepov gospodarjenja na kmetiji, navedenih v številnih obrazcih, kontrolorji preverjajo in nenapovedano pridejo tudi na kmetijo.

Če kmetje nimajo interesa, da se seznanijo z vsemi možnostmi in roki za vlaganje prošenj, ostanejo brez nadomestil. Nekateri še vedno niso pripravljeni sprejeti novih oblik in negodujejo nad vsem, tudi nad zbornico. Kmetje interesno združenje potrebujejo. Strokovni delavci v zbornici delajo v korist kmetov-članov zbornice. Zbornica je organizirala po občinah službe, ki so svetovale in pomagale

kmetom pri uveljavljanju nadomestil, problemov je bilo manj.

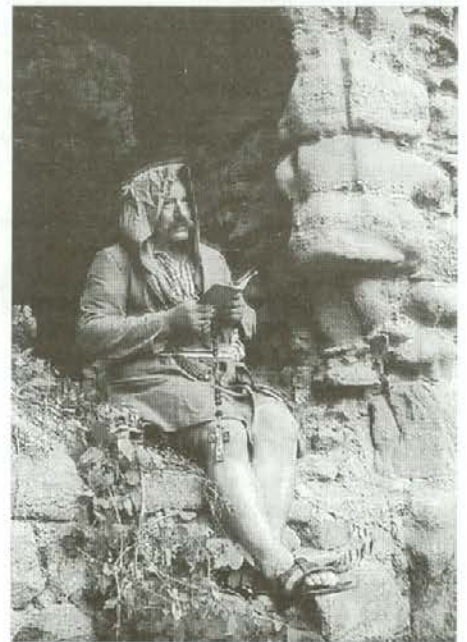
Novo razmere je potrebno izkoristiti in jim slediti, paziti na pridelovalne stroške in spodbujati interesno organiziranost kmetov, je ob zaključku poudaril Štefan Domej.

Marija Plazovnik

USPEL GRAJSKI PIKNIK

Kulturno društvo Šmiklavž je ob razvalinah gradu Widerdris v Vodrižu pripravilo grajski piknik, na katerem so ob spominu na kulturno dediščino prikazali stare kmečke običaje, ki še niso šli čisto v pozabo. V razvalinah gradu Widerdris pa je Rudolf Strmčnik ponazoril puščavnika iz Hude luknje Valentina Podstenška, ki je nekaj let živel v tem gradu, doma pa je bil iz Gornjega Razborja, kjer je umrl leta 1936.

F. Jurač

Puščavnika iz Hude luknje Valentina Podstenška je ponazoril Rudolf Strmčnik iz Graške gore

*"Tu postavljam hišico, kapelo,
upam, da v miru bom živel,
življenje mi bo veselo,
če pred ljudmi bom mir imel!"*

*"V svetu zdaj je samo zloba,
za bogastvom vse drvi,
pa v bogastvu skrita je hudoba,
ki še nobenemu sreče dala ni."*

OBISKALI SMO OVČEREJSKO KMETIJO WOLLINA

O kmetiji Wollina, ki leži onstran Pece, na Avstrijskem Koroškem smo že marsikaj slišale in tudi videle po televiziji. Pa smo na sestanku Odbora društva kmetič v Črni kar sklenile, da to kmetijo obiščemo in se na lastne oči prepričamo, kaj je res in kaj ne.

Bilo je v sredo, sredi julijskih dopustniških dni, ko smo se skupaj z 20 kmeti in kmečkimi gospodinjami iz okolice Črne odpravili na obisk kmetije, ki leži v Podkraju pod Peco in kjer jim glavni dohodek daje ovčereja.

Sprejela sta nas prijazen gospodar in gospodinja Goltnikova. Gospodar je povedal, da leži kmetija na n.višini 700 m in obsega 18 ha kmetijskih zemljišč in pa 30 ha gozda, kateri pa zaradi nekontroliranega poseka v preteklosti nima velike vrednosti. Trenutno redijo 180 ovac "koroške gorske pasme", katere pa jim dajo še 2x toliko jagnjeta na leto. Ta pasma ovac je kombinirana, daje zelo kvalitetno volno, prav tako meso. Ovac ne molzejo, saj mleko posesajo jagnjeta. Ovce se v letnih mesecih pasejo brez vhlavljanja, jagnjeta pa pitajo v boksih do 3 mesecev starosti. Poleg mleka dobijo še mleto žito, katerega kupijo in pa senažo. Pridelke s travnikov namreč balirajo in balirano senažo krmijo tudi ovcam pozimi.

Pri Goltnikovih šivajo odeje, blazine in nadjogije polnjene z domačo volno

Kako je s pripusti in jagnjitvami? Na 30-40 ovac imajo 1 ovna. Ker je ovca plodna celo leto, ovne spustijo vsaka 2 meseca za 10 dni v čredo. Ker je plodnost največja, ko se dan krajša, je tudi jagnjitev največ okrog božiča. Večjih problemov z jagnjitvami ni.

In dohodek? Odvisno od želja potrošnikov se obnašajo tudi pri trženju. Prodajajo plemenske ovce, jagnjeta ali pa živali predelajo do končnih proizvodov, kot je: sveže meso, prekajeno meso, salame, klobase, šunka. Prav tako predelajo volno do končnih izdelkov, kot so: prešite odeje, blazine, ležalne podloge. Prodajajo pa tudi strojene ovčje kože. Vsa prodaja se vrši na domu, ne v trgovinah. Jasno je, da imajo za to urejene primerne prostore.

In v čem je skrivnost volnenih izdelkov? Med spanjem telo oddaja vlago, katero volneni izdelki vsrkajo. Ta vlaga pri vsakodnevnem jutranjem zračenju ponovno izhlapi, tako da je v postelji vedno

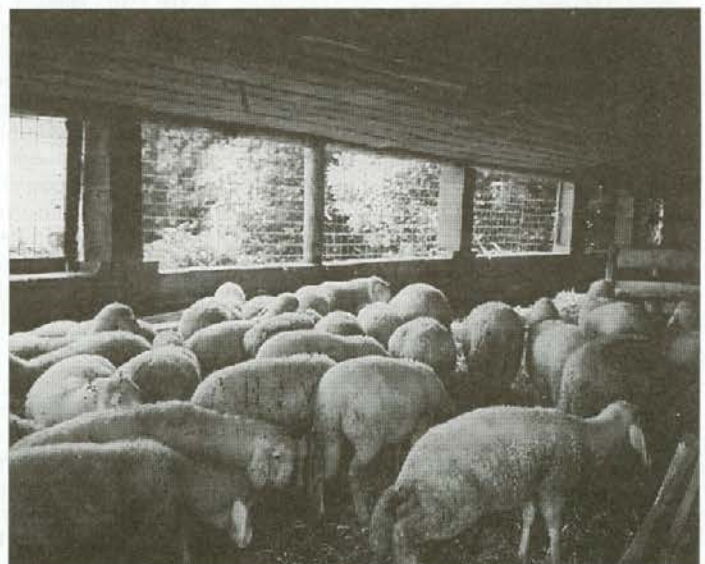
Gospodar kmetije Goltnik je predstavil kmetom iz Črne in Mežice svojo proizvodnjo na kmetiji

prijetno suho. Sposobnost volne je tista, ki omogoča optimalno izravnavanje temperature in s tem skrbi za vaše dobro počutje. O tem se lahko prepričate sami z nakupom njihovih izdelkov. Vse informacije lahko dobite direktno na kmetiji. Pokličite na tel. 0043 42 35 37 88 in se dogovorite za obisk ali pa izdelke naročite kar po telefonu.

Izvedeli smo še marsikaj zanimivega. Tudi to, da na kmetiji delata v bistvu samo gospodar in gospodinja. Po svojih močeh jima pomaga 10-letni sin. Praznikov in nedelj ne poznajo več, tudi veliko noči prebedijo. Veselje do takšnega dela jim ohranja energijo in želja po tem, da potrošnika zadovoljijo v vsakem času, jih stimulira. Posledica pa je seveda dohodek, katerega pa ponovno vlagajo v obnovo opreme ter strojev za celoten delovni proces.

Po ogledu ovčjega hleva, ki je dokaj skromno urejen z globokim nastilom na slami, klavnice ter predelovalnice mesa, prostora za pranje, krtačenje ter šivanje izdelkov, smo v skromni 100 let stari bivalni hiši degustirali ovčje salame, šunko ter sveže klobase. Nato smo se od prijaznih ovčerejcev poslovili. Polni lepih vtisov smo se vračali proti domu z željo, da bi tudi na naši strani Pece zaživela kakšna podobna ovčerejska kmetija, za kar sem prepričana, da imamo ugodne pogoje.

Svetovalka: Amalija Ceklin
Foto: D. Unuk

Staja za ovce

Ivan Pačnik-Šašl iz Spodnjega Razbora rad pove sam od sebe: "Včasih smo pri nas več znosili kot zvozili." Povedano izpade kot slogan za njihovo kmetijo, kjer so zares vse ravnine nekam prislone in dajejo vtis čistiljive nadmorske višine. V resnici leži njihov hišni prag na višini sedemstosedemdeset metrov, kar za višinske kmetije tod naokoli ni nobena posebnost. Na 67 ha velikem posestvu so nekoč za enajst do štirinajst člansko družino pridelali vse, kar so za preživetje potrebovali. Danes sadijo le še krompir in malenkost prašičje krme, vse drugo porašča travnik in gozd. V bregeh, ki so jih včasih uporabljali izključno za novine, že nekaj desetletij raste pravi gozd, ki ga je danes vsega nekaj čez petdeset ha.

Utečeno novinsko gospodarjenje je pri Šašlu nekoč potekalo nekoliko drugače kot na drugih koroških kmetijah. Po pohorju, Mežiški in Dravski dolini so kmetje občasno ali enkrat v stoletju posekali gozd, najlepši les iz poseke prodali, vse drugo pa skurili in na prekopano pogorišče posejali rž ali drugo žito. Po treh, štirih letih so k zadnjemu posevku primešali smrekovo seme in površino za naslednjih sto let spet prepustili gozdu. Dokler ni gozd te novinske površine popolnoma zarasel, so seveda nekaj let še pasli.

Pri Šašlu v Razborju so za novinsko gospodarjenje imeli določene stalne površine. Porasčalo jih je bujno grmovje, od jelše, leske in drugega. Odkar pomni devetinosemsetletni Ivan Pačnik, Šašljev dedi, so pričeli s posekom grmovja na novinah vedno drugi dan po prazniku sv. Rešnjega telesa. Takrat je bilo grmovje že dobro olistano in je dajalo največ pepela. Novino so požgali vedno na Šentpetrovo, to je devetindvajsetega junija in jo naslednji dan prekopal. Vstali so ob treh zjutraj in, če je bilo po šest moških, so jo do desete ure obrnili. Tako jim je še vedno ostalo dovolj praznika za počitek in druge praznične opravke.

V prekopano zemljo so prvo leto posejali ajdo, drugo leto rž, nakar so tri leta na novini pasli. Ko jo je grmovje ponovno zaraslo, to se je običajno zgodilo po sedmih, osmih letih, so jo zopet posekali in požgali. Z novinami niso nikoli posegali v gozd in tudi frat niso pri njih poznali.

Še danes se Ivan in njegova žena Terezija čudita obilici ajde in rži, ki je takrat polnila njihove shrambe. Pri kruhu in žgancih njihova obilna družina nikoli ni čutila pomanjkanja. Divjad na posevku v novinah takrat ni delala škode in tudi odstrelili niso takrat toliko srnjadi kot danes. Bilo je je manj. Če pa si je kje le privoščila preveč ajde, so grmovje naokrog pomazali z ožnikom ali pa nastavili posode s svežo krvjo in je zaleglo.

Sosedje so na ajdovo pašo radi prinašali panje čebel, saj so nabrale ogromno medu. Niso pa prenašale vonja po ožniku in so ga že zaradi tega uporabljali le redkokdaj. Sami se nikoli niso ukvarjali s čebelastvom. To ni bilo pri hiši v tradiciji in zato tudi danes nimajo pri hiši sogovornika o čebelah.

Vprašanju, če so nekoč zares kuhali ožnik iz rdečelasih ljudi, Ivan ne prikima. Tudi njegova žena Terezija ne, čeprav je o tem veliko

Ivan Pačnik-Šašl

slišala. Da je Ivana to nekoč zanimalo, se izda sam, ko pove, da zagotovo ni iz rdečelasih ljudi, ker je nekoč vprašal slovenjegraškega lekarnarja mr. ph. Kreša Karamana, ki so ga

med vojno nacisti zastupili v Dachau, iz česa izdelujejo ožnik. On mu je povedal, da iz neke rastline, ki raste ob Perzijskem zalivu in je podobna naši koromačnici.

Pri hiši so bili štirje fantje in pet deklet, imeli so še rejenke, dekle in hlapce. Po petnajst se jih je vsedlo okrog velike mize in zajemali so iz glinene sklede, kar je mati pripravila. Skleda je bila velika kot obod rešeta in po jutrih, ko so bili žganci, je vsak pred seboj kopal svojo jamo. V njo se je z vrha občasno prikotalil slasten ocvirek, saj mati z zabelo ni štedila. Kadar je bila v skledi juha, največkrat krompirjeva, se je vedno vrtela. Krožila je na desno, v smeri urnega kazalca, saj je vsak zajemal z desno in pri tem pognal tekočo jed pred svojega levega soseda. Ker je zajemalo mnogo žlic, je pospešek vrtenja naraščal, tako da nazadnje že niso vedeli ali se vrtila skleda ali juha v njej. Leva roka je takrat veljala za "mucino" in sleherni je moral pisati in jesti z desnico. Danes je skoraj vsak peti levičen, tudi žlico je dovoljeno prijemat z levo, vrtenje bi bilo upočasnjeno.

V času Avstro-Ogrske je bil Ivanov oče v Razborju župan. Znal je dobro nemško in veliko je bral. Bil je naročen na Kmetovalca, Štajerskega gospodarja, Domoljuba, hkrati pa je bil dosmrtni ud Mohorjeve družbe. Vsi pri hiši so prebirali Mohorjeve knjige, najraje pa tiste, ki jih je napisal F. Saleški Finžgar.

Ko se je pričela prva svetovna vojna, je imel Ivanov oče že pripravljen kovček za na vojsko.

Funkcionar sreskega načelstva iz Slóvenj Gradca Vaupot je predlagal, da mora v Razborju ostati nekdo, ki bo znal voditi Razborčane skozi vojne čase. Za takšnega bi bil najbolj primeren župan Šašel. Tako se je tudi zgodilo in domači so bili rešeni hudih skrbi za očeta. Skoraj od vsake hiše je bil takrat kateri na fronti in mnogi se niso nikoli vrnili. Tudi oče Ivanove žene Terezije ne. Zadušil ga je bojni plin, ki so ga avstrijski vojaki spustili proti Italijanom, pa je veter ravno takrat spremenil smer in potegnil po njih samih. Kar eden na drugega so se zgrudili.

Žito in ostalo hrano so takrat pri hiši skrivali. Naokrog so hodili člani rekvizicije. Volove, ki jih je bilo treba oddati za vojsko, so označili z barvo na hrbtu, nakar so jih morali odvesti na železniško postajo, kjer so jih naložili na vagono.

Ivan Pačnik je hodil v razborško šolo štiri leta. Prvi učitelj je prihajal na razborško šolo iz Zavodnje, pisal se je Smolnikar. Takrat se na šolanje ni dalo dosti. Toliko, da so otroci zapopadli osnovne šolske večščine, kolikor so jih takrat pač na kmetih potrebovali. Kadar je bilo na polju dosti dela, so bili pouka oproščeni. Pouk se je pričel ob devetih in do takrat je moral Ivan čredo štirinajstih glav govedi ali

Ivan Pačnik-Ša

čredo petdesetih ovac že napasti. Biti sta morala po dva pastirja. Čeprav je oče vedno poskrbel za plemenjaka s Pece, je vedno več ovac bilo takšnih, da so bile z volno poraščene le po hrbtu in malo po rebrih. Kljub temu so nastriogli toliko volne, da jo je bilo dovolj za vsakega in še stari tkalec, ki je prebival v njihovi bajti, jim je stkal veliko volnenega sukna.

Ko je bilo Ivanu petnajst let, je tkalec naučil tkati tudi Ivana. To ga je veselilo. Za tkalsko delo je potrebno veliko natančnosti, vztrajnosti, ki meji že na trmo in povrhu vsega še smisel za lepo. Vse to je bilo Ivanu dano. Ko je tkalec umrl, je Ivan v eni zimi naredil tudi po 150 do 200 m platna. Ko je vseh devet otrok odraslo in jih je bilo pri hiši za delo dovolj, je Ivan delal za statvami tudi poleti. Tkal je hodno platno iz običajne lanene preje in tančico iz najbolj tankih in najdaljših vlaken. Običajno hodno platno so imeli za rjuhe, srjace in obleke, iz tančice pa so si ženske sešile kombineže, rute, hadrice in namizne prte. Posebej skrbno so znale iz nje izveziti lepa pogrinjala, s katerimi so pogrinjale košare za velikonočni žegen.

Ker so imeli veliko ovac, je največkrat tkal "resovno". Pri tem je na snutek napeljal lanene niti, ki so tekle vzdolžno, na votek v čolničku pa je vdel volneno prejo, ki je tekla prečno. Volna je bila običajno sive barve. Podobno kot "resovno" je tkal "rajdovno". Lanene niti so tekle vzdolžno, volnena preja, ki je bila vtkana počez, pa se je v presledkih, glede na barvo, menjala. Uporabljal je tri barve volne: črno, ki

so jo dale črne ovce, sivo, ki so jo dobili z mešanjem črne in bele ter belo. Tako je nastalo platno črtastega vzorca, ki so ga uporabljali v glavnem za preobleko odev, medtem ko so iz "resovne" šivali moške obleke, predvsem hlače. Ivan se dobro spominja, da je imel za k birmi obleko iz "resovine" in bil je na njo zelo ponosen. Tkal je tudi platno iz same volne, ki so mu rekli "sukno". Stkano volneno platno so stlačili v velike čebre ali korita, nanj nalili vroče vode, ga mečkali in žulili z lesenimi grebljicami, da se je spolstilo. Pri tem so se volnena vlakna skrčila in se med seboj prepletla. Načinu obdelave so rekli "vauhanje". Šašljevi so nosili "vauhat" k nekemu kmetu v Lepo njivo nad Šoštanjem. Hlače iz takšnega blaga so bile tople in skoraj nepromočljive. Moški so jih najraje oblačili pozimi, kadar so spravljali in prevažali les. Tudi sneg se jih ni rad oprljal. Če so jih zvečer, ko so jih slekli, postavili v kot sobe, so zaradi trdote stale kar same od sebe. Zaradi tega so jim nekateri rekli tudi "bukove" hlače.

Statve ima Ivan spravljen še danes. Seveda z njimi več ne tke, rad se jih pa še včasih dotakne in spreleti ga prijeten spomin.

Leta 1916 je kupil oče Ivanu pri Lubasu v Slovenj Gradcu harmoniko. Tista "frajtona-

ašl, dober dan

rica" je stala takrat toliko kot par volov. Ker niso imeli denarja, Ivan pa si jo je želel, jo je oče plačal s pšenično moko, ki je je bilo takrat pri hiši dovolj. Igrati harmoniko se je naučil Ivan sam. Tudi po ohceti je igral z drugimi kmečkimi muzikanti, najraje pa jo je za zabavo potegnil doma. Oče je pel čudovit tenor, vsi pri hiši so prepevali, mnogo večerov je pri Šašlu minilo v prepevanju.

Po končani prvi svetovni vojni so se vile cele procesije srbskih vojakov čez Razbor proti Javorju v Črno in naprej na Koroško. "Ko so prišli Srbi v Avstrijo," modruje Ivan, "so vse ponemarili in se nekulturno obnašali. Slovenci v sedanji avstrijski Koroški so rekli, da s takšnimi nočejo živeti in so ob plebiscitu obrnili Jugoslaviji hrbet."

Ko so leta 1920 snovali Jugoslavijo, se je pojavilo polno političnih strank. Najbolj so se borili za oblast socialni demokrati. Oče je bil pri kmečki zvezi. Ni bil več župan v Razborju, pač pa še dolga leta občinski odbornik.

Ivan nadaljuje s spomini na tiste čase, kot bi se vse to dogajalo včeraj: "V Podgorju je takrat vodil Kmečko hranilnico in posojilnico župnik Šimek Kotnik. To je bil tisti župnik, ki se je v Titovi Jugoslaviji rad šaljivo pohvalil, da je Titov vrstnik: "Tito, jaz in moj 'šparhert' smo enako stari." Seveda je potem oba preživel "šparhert".

Nasprotniki krščanske stranke so hoteli župniku banko izpuliti. Na vrat so mu poslali revizijo, ki pa je lahko ugotovila le to, da je vse v najlepšem redu. Ker je bila na oblasti nekrščanska stranka, so predlagali, da naj jo vodi župnik še naprej, ker je temu vešč, uradni vodja in podpisnik pa naj bo nekdo iz vladajoče stranke. Župnik na to seveda ni pristal."

Nihče od Šašlovih ni bil lovec, tudi Ivana ni lov nikdar zamikal. Ni se mu zdelo vredno, da bi streljal na kakšnega zajca ali veverico. Morda bi kdaj ustrelil kaj večjega, kakšnega divjega prašiča. Ve, da lovci morajo obstajati zaradi reda in higijene, ne razume pa, zakaj lovci streljajo divjega petelina, tudi ruševca, ki ne naredi v naravi nobene škode. V naravi so ti ptiči vendar velik okras, po lovskih sobah pa ti nagačeni mrličji kažejo le na človekovo objestnost do narave.

Oba, Ivan in žena Terezija, se čudita, da so bila leta druge svetovne vojne tako rodovitna. Od hiše so nosili partizani, doma niso nikoli stradali, pa še Nemcem so kaj dali. Ko pa je bilo vojne konec, ni bilo ničesar več - samo pomanjkanje, slabe letine in prazne kašče. Obvezna oddaja lesa in kmečkih pridelkov je požrla vse, da ni ostalo niti za dom. Lesa bi bil moral oddati toliko, da bi lahko posekal ves gozd, pa bi še vseeno ne spravil skupaj toliko

kubikov. Takrat je bil vodja lesnega odseka pri KZ Podgorje Vinko Cajnko iz Slovenj Gradca in ko mu je Ivan potožil glede zahtevane prevelike količine lesa za oddajo, je on uredil tako, da so mu obveznost zmanjšali za polovico. Vinka Cajnka zlepa Ivan ne pozabi. "Zame je naredil veliko," pove "sicer bi moral v zapor kot marsikateri, ki obvezne oddaje ni izpolnil".

Prvi partizani so prišli k hiši 6. decembra 1942. Potem so prihajali občasno. Dajali so jim hrano in tudi kakšnega vola so odgnali. Ko je Ivana udarila v nogo kobila in ga ranila, so poklicali v hišo partizanskega zdravnika, da je rano razkužil in ga obvezal. Kmalu za tem so ga prišli partizani mobilizirati. Ko so videli, da ga boli noga, so rekli: "Ti kar doma ostani. Krumpastih imamo v partizanih že itak preveč."

Pogosto, kot so prihajali partizani ponoči, so prihajali podnevi Nemci. Okrog hiše so se vrstile hajke za hajko. V boju s partizani je pri njih padlo enkrat pet nemških vojakov. Ko se je vse poleglo, so mrtve pri Šašlu umili, jih lepo naložili na voz s slamo in Ivan jih je odpeljal v mrtvašnico v Podgorje. S tem se je nemški oblasti tako prikupil, da mu je to večkrat, ko je bil zaradi sodelovanja s partizani v nevarnosti, prav prišlo.

Po poprejšnjem dogovoru s partizani, je šel nekoč po treh dneh prijaviti njihov obisk na slovenjegraško policijo. Na vprašanje, koliko jih je bilo, je Ivan napihnil njih število na deset,

petnajst. Vprašali so ga, kako so bili oblečeni. Povedal je, da so imeli vsi nemške uniforme, čeprav ni bilo tako. Ko je tolmač vse to prevedel glavnemu komandantu, se je ta nasmejal in rekel: "Če so bili v naših uniformah, potem zagotovo niso bili partizani, pač pa naši. V bodoče ni potrebno prihajati takšne naznanjat."

Ivan se rad spominja, kako je bilo lepo takrat, ko so bili še vsi doma. Zelo so se razumeli in drug drugega vedno zagovarjali. Potem so odrasli in odšli vsak na svoje. Oče je vedno na tihem želel, da bi posestvo prevzel Ivan. Bil je peti otrok po vrsti ali sredinski. Takim so včasih rekli: "Robert". Oče ga je imel od vseh najrajši. Nikdar se mu ni zgovarjal, ga žalil ali kakorkoli prizadel. Rad je ubogal, nikdar ga ni zgrabilo, da bi komandiral, da bi bil mogočen, da bi bil čez koga... Na vprašanje, kaj bi bil, če bi bil še enkrat mlad in bi si svojo življenjsko pot lahko še enkrat izbiral, ni odgovoril zlahka. Ni butnilo iz njega kot običajno rečejo kmetje, da bi bili pač še enkrat to, kar so in nič drugega. Kmet - zemlja - ponos! Čez čas se mu je le izluščilo in povedal je, da bi zares ne imel želje, biti kaj drugega. Največja sreča v življenju se mu zdi, živeti zraven poštenih ljudi, pa četudi bi bil za hlapca. In ta njegova želja se mu uresničuje. Pred petnajstimi leti je prepustil grunt hčerki Mileni. Z možem Francem gospodarita pridno in seveda bolj sodobno, kot je to bilo dano Ivanu. Nепrestano nekaj prenavljata in dograjujeta. Nova hiša se s slemena vidi daleč naokrog, spodaj ob hlevu so pravkar napolnili novi ležeči silos, zaradi katerega bo pri živini manj dela in kakšen liter mleka več.

Družina pri Šašlovih je kakor skupina dreves v gorskem gozdu. Okrog najstarejših rastejo tista srednja, najvitalnejša, ob robu mlajša in še mlajša. Dotikajo se in si dajejo oporo, če pride vihar. Neštete korenine se v zemlji prepletajo kot bi poganjale vse iz enega, osrednjega, najstarejšega. Le tako je življenje zasedano in utečeno za v naprej, v bodoče rodove, v bodoča stoletja.

Devetinosemdesetletni Ivan se po večerkah zelo rad zadržuje spodaj v kurilnici, kjer skrbi, da je tople vode vedno na razpolago. Ne potrebujejo jo le v kuhinji, veliko je je potrebno za čiščenje molznih naprav, saj mora biti mleko neoporečno. V mes kaj prebere, to je še njegova navada iz mladosti. Na vprašanje: "Kje so oče?" je hčerka Milena odgovorila: "Spodaj v kurilnici prebirajo Zgodovino za sedmi razred."

Tobačni razvadi je dal slovo pred petnajstimi leti. Žena Terezija, s katero živi že šestinpetdeset let, mu je rekla, da po tobaku smrdi. Ubogal jo je in prenehal.

Čez dve leti pripravljata biserno poroko. Naj bo njuno pričakovanje uslišano. Bog daj! Lepo bo takrat, ko se bo zbrala vsa žlahta, vsi njuni sinovi in hčere, naokoli vseh dvajset vnukov in vseh petnajst pravnukov - do takrat zagotovo še kateri več.

Hvala lepa!

Andrej Šertel

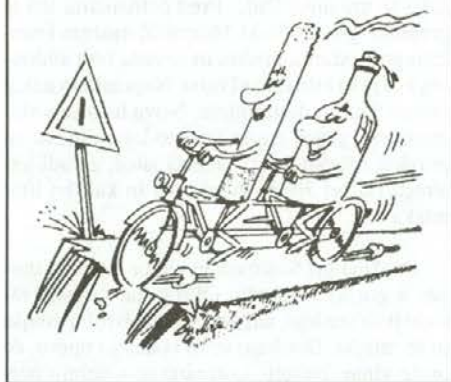
RAK

OGNITI SE MU, ZGODAJ ODKRITI NJEGOV ZAČETEK, PREHITETI GA!

V desetletnem boju proti raku gre za dvoje: - nekaterim rakom se lahko ognemo, - nekatere pa lahko zgodaj odkrijemo. Ognemo se vsem tistim, za katere vemo, kaj jih povzroča, zgodaj odkritega raka pa je moč povsem ozdraviti. Ognimo se torej vsem tistim, katerim se lahko ognemo, zgodaj pa je moč odkriti raka na dojkah in na materničnem vratu ter ju uspešno zdraviti.

SEDEM DOBRIH NASVETOV

OPUSTIMO KAJENJE

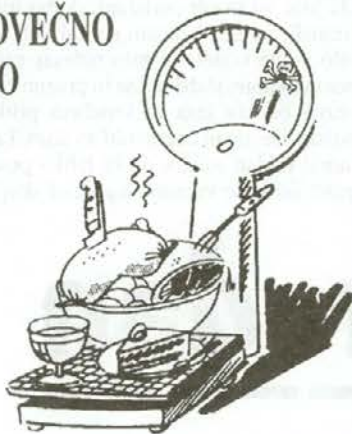
Opustimo kajenje

Cigareta ima na vesti večino pljučnih rakov, sokriva je za rakava obolenja v ustih, grlu, požiralniku, mehurju in celo na materničnem vratu, tako ali drugače pa botruje tretjini smrti za rakom. Ob teh strahotnih podatkih nam ostaja samo dvoje: prenehati s kajenjem, z vsem osebnim poštenjem pa pomagati mladim, da si prve cigarete ne bodo prižgali. Od 100 otrok, ki si prižgo prvo cigareto, jih namreč kar 80 prižge še drugo in za njo vse naslednje! Zvest sodelavec cigaret je alkohol, tandem "cigareta-alkohol" pa tveganje za rakom še povečuje.

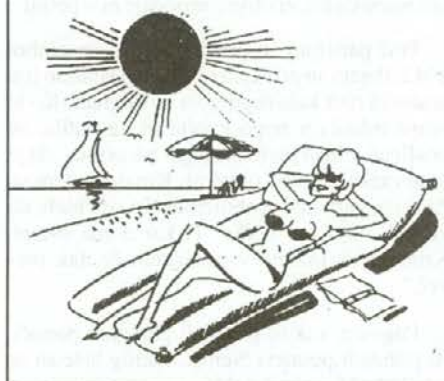
Proč z odvečno težo

Hrana je za zrakom in vodo glavna pot škodljivih snovi v človekovo telo. Na kvaliteto zraka in vode komaj kaj lahko vplivamo, zato pa je prehrana v naših rokah. Če upoštevamo mnenje nekaterih avtorjev, da je verjetno kar 35% vseh rakavih obolenj povezanih z neustrezno prehrano, se ne bo težko odločiti: pusto meso, presno sadje, živopisana in nakodrana zelenjava, žita in žitni izdelki, stročnice in živila z mnogo vlakninami naj bodo redni gostje na jedilnikih, vsega pa le toliko, kolikor lahko sproti "pokurimo".

PROČ Z ODVEČNO TEŽO

STOP PRETIRANEMU SONČENJU

Stop pretiranemu sončenju

Pretirano sončenje z opečeno ali celo mehurjasto kožo je že marsikomu prineslo kožnega raka, ki ga je pri nas več, kot pa si mislimo. Vsako leto zboli za tem rakom vsaj 450 ljudi, več moških kot žensk in več starih kot mladih. In vendar sodi prav ta rak med tiste, ki se mu zlahka ognemo, če se ognemo njegovemu povzročitelju: pretiranemu sončenju ter izpostavljanju ultravioletnim žarkom. S

kančkom pameti in dobre volje lahko število zbolelih za rakom na koži bistveno zmanjšamo.

SPOŠTUJMO PREDPISE O VARNOSTI PRI DELU

Spoštujmo predpise o varnosti pri delu

V sodobnih delovnih procesih se vse bolj srečujemo s snovmi, ki povzročajo rakava obolenja. Proizvajalci so sicer dolžni opremiti te snovi z opozorili na nevarnosti, ki jih snovi prinašajo, delodajalci so prav tako dolžni seznaniti delavce z varnostnimi ukrepi, ki zmanjšujejo tveganje, da bi pri delu zboleli za rakom, od delavcev pa je odvisno, če in kako bodo vsa ta opozorila upoštevali. Upoštevati varnostne predpise pri delu s kancerogenimi snovmi pomeni, ogibati se poklicnim rakavim obolenjem

PRISLUHNIMO SVOJEMU TELESU

Prisluhnimo svojemu telesu

Dejstvo je, da rakava obolenja ne "potrkajo", ko vstopajo v naše telo, vendar pa svoje prisotnosti ne morejo povsem zatajiti. Nekatera očitna znamenja nas opozarjajo, da se v našem telesu nekaj dogaja. Zato velja tem znamenjem prisluhniti in če bomo pripravljeno razumeti njihovo govorico, nas bo pogovor z njimi rešil morda hude bolezni. Sedem je znamenj, s katerimi nam rak sporoča svojo

navzočnost, vendar nobeno ne pomeni raka kar "vnaprej", so pa za raka značilna. Sprejmemo jih torej kot dobrohotna opozorila!

PREGLEJTE SI DOJKE VSAK MESEC

Poglejte si dojke vsak mesec

Samopregledovanje dojk pomeni največjo možnost za zgodnje odkritje raka, raka, ki mu ne vemo vzroka zakaj nastane, ga pa lahko odkrijemo že tako zgodaj, da ga je moč uspešno ozdraviti. Devet od desetih rakov odkrijejo žene, ki si redno pregledujejo svoje dojke! Naj bo ta ugotovitev krepka spodbuda vsem ženskam, mladim in starim, da si samopregledovanje dojk zapišejo med svoje redne obveznosti do osebnega zdravlja.

ODLOČITE SE ZA REDNE GINEKOLOŠKE PREGLEDE

Odločite se za redne ginekološke preglede!

Redni ginekološki pregledi je nasvet vsem ženskam. Če nič drugega, jih bo prav ta pregled obvaroval pred rakom na materničnem vratu, ki prizadene ženske že tudi pri 25 letu starosti. Kadilke in tiste, ki živijo z več partnerji, imajo pri zbolevanju na materničnem vratu "prednost"! Pri ginekološkem pregledu zdravnik zlahka odkrije še tako majhno ranico na sluznici, iz katere se lahko razvije rak. Z majhno operacijo načeti delček odreže in raka ni več! Odločitev je preprosta: raje na pregled desetkrat zastoj kot enkrat prepozno!

Zavod za zdravstveno varstvo Ravne

POMAGAJMO KUPITI NOV MAMOGRAF

V bolnici Slovenj Gradec se je po 17 letih delovanja pokvaril mamograf tako, da ga ni mogoče več usposobiti. To je naprava, ki omogoča odkrivanje bolezenskih procesov v dojki s pomočjo rentgenskih žarkov še v začetnem obdobju obolenja, tudi ko še ni zunanjih znakov. S tem se bistveno poveča uspeh zdravljenja. Za dokončno diagnostično obdelavo so mamografu dodani razni pripomočki, med katerimi je najpomembnejša naprava za ciljano punkcijo bolezenskega žarišča v dojki, s katero se vzame nekaj tkiva za mikroskopsko preiskavo. Njen končni rezultat je diagnoza.

Mamograf s pripomočki stane nekaj manj kot 300.000 DM. Bolnišnica bi z uvidenostjo Zavoda za zdravstveno zavarovanje lahko za to namenila polovico, ostalo polovico sredstev pa želi pridobiti s pomočjo posameznikov in podjetij, ki so pripravljene darovati denar.

Zato objavljamo žiro račun št. 51840-603-34212 sklic na št. 00237, na katerega lahko nakažete znesek, ki ste ga pripravljene darovati.

Darovani znesek lahko prinesete tudi osebno v sprejemno pisarno slovenjegrške bolnišnice ali pa dvignete položnice v tajništvu uprave bolnišnice. Vsak znesek jim bo dobrodošel.

Darovalci bodo poimensko objavljeni v javnih občilih (brez darovanega zneska) razen tistih, ki to ne želijo.

Nov mamograf bodo v bolnišnici naročili takoj, ko bodo zbrali 25% potrebnega denarja za plačilo akontacije. Do takrat pa bodo morale pacientke iz koroške krajine čakati na pregled v vrsti v Celju ali Mariboru.

I. Robnik

ZLATA POROKA

V ožjem družinskem krogu sta na Kozjaku nad Mislinjo praznovala zlato poroko Kristina in Dominik Zakeršnik. Vse od leta 1946, ko sta se poročila, sta pridno gospodarila na posestvu, na katerem sta morala preurediti marsikaj. V zakonu so se jima rodile tri hčerke Danica, Majda in Štefka. Leta 1981 pa sta posestvo prepustila svoji hčerki Majdi in zetu Nikotu, ki na posestvu tudi pridno gospodarita.

J. F.

Skodle

Le malo je še moških, ki znajo cepiti skodle in z njimi prekrivati strehe. Franc Placet iz Primoža nad Muto to obrt dobro obvlada. Nacepil je že precej skodel in prekril marsikatero streho hiš, kapelic in cerkva. V zadnjem času pa postaja skodlasta streha vedno bolj moderna tudi na vikendih.

Ludvik Mori

Obrezovanje debla

Gozdarji so tekmovali

V okviru letošnjeta 41. Turističnega tedna v Črni na Koroškem so tudi letos tekmovali gozdarji v gozdnih veščinah. Tekmovanja se je udeležilo 14 tekmovalcev iz Črne, Slovenj Gradca in Nazarij.

Ekipno so na tekmovanju zmagali domačini, drugi so bili tekmovalci iz Slovenj Gradca, tretji pa GG Nazarje II. ekipa, četrta pa I. ekipa GG Nazarja.

Pri posameznikih je bil na tekmovanju najboljši domačin Andrej Obretan, ki je dosegel 209,00 točk, drugo mesto je osvojil prav tako domačin Franc Adamič z 208,45 točkami, tretji Rudi Solar GG Nazarje 207,54 in četrta Ivan Hartman GG Slovenj Gradec 207,06 točke.

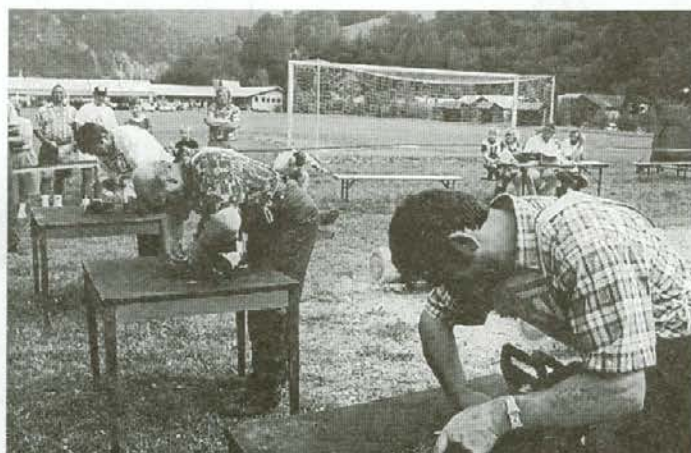
K dobremu razpoloženju tekmovalcev je pripomoglo tudi lepo vreme.

Zmagovalec Andrej Obretan prejema pokal za zasluženno zmago. Čestitala sta mu direktor GG Slovenj Gradec Hubert Požarnik, dipl. ing. gozd. in direktor PE gozdarstvo Črna Leopold Mori, dipl. ing. gozd.

Podiranje na balon

Menjava meča in verige

Ciljanje s sekiro

GASILCI IZ AVSTRIJE NA OBISKU V PAMEČAH IN SLOVENJ GRADCU

Gasilci iz mesta Gaweinstal skupaj s pameškimi gasilci

Gasilsko društvo Pameče je bilo julija 1995 na gasilskem tekmovanju v Avstriji. Mednarodno tekmovanje je bilo v kraju Volkersdorf, na tem tekmovanju pa so dosegli 4. mesto in se spoznali in spoprijateljili z gasilci Gaweinstala in bili pri njih kot gostje.

Gostje iz Gaweinstala so pameškimi gasilcem vrnili obisk od 15. do 18. avgusta 1996. V skupini je bilo 27 gasilcev in župan tega mesta.

Pameški gasilci so svojim gostom pripravili kar pester program. Prvi dan je bil sprejem pri gasilskem domu v Pamečah pri Slovenj Gradcu.

Drugi dan so si ogledali razstavo umetniških slik v Galeriji likovnih umetnikov,

Sokličevem muzeju, cerkev sv. Elizabete, cerkev sv. Duha in cerkev sv. Jurija na Legnu pod odličnim vodstvom profesorja Karla Pečka.

Popoldan je bil pohod na Kremžarico in nato piknik na lovski koči Gradišče.

Tretji dan so si ogledali mesto Slovenj Gradec in turistični center Kope na Pohorju, nakar jih je pred gasilskim domom v Slovenj Gradcu sprejel še župan mesta Janez Komljanec. Isti večer so bili še prisotni pri slovesnem prevzemu avto-gasilske cisterne gasilskega društva Slovenj Gradec.

Četrti dan so se udeležili procesije in maše na lepi nedelji v cerkvi Matere božje v Trobljah.

Popoldne pa so pri slovesu izmenjali darila.

Gostje so bili presenečeni in zelo zadovoljni s tako bogatim programom in izrazili željo ter povabilo, da pameški gasilci vrnejo v naslednjem letu obisk v kraju Gaweinstalu.

Po končanem tekmovanju pa smo napravili tale posnetek

Stanko Hovnik

50 LET ZELENE BRATOVŠČINE

Lovci lovske družine Dolič

Lovska družina Dolič, ki so jo ustanovili leta 1946, ta čas gospodari na okoli tri tisoč ha lovskih površin, v družini pa je 42 članov. Potem, ko so pred polstoletja ustanovili lovsko družino, je doživela nekaj organizacijskih sprememb, vedno pa je skrbela za varstvo okolja in narave.

Pred leti so na Paki nad Doličem zgradili lepo lovsko kočo, ob kateri so se zbrali ob svojem zlatem jubileju, medse pa so povabili tudi goste: mag. Franca Avberšeka, župana mislinjske občine Mirka Grešovnika in predstavnika Lovske zveze Maribor ing. Dušana Leskovca in druge. Slovesnosti so se udeležili tudi lovci sosednjih družin, katere je pozdravil in ob 50-letni prehojeni poti lovske družine spregovoril starešina Štefan Podjavoršek.

Ob jubileju doliških lovcev je spregovoril tudi predsednik Lovske zveze Slovenije mag. Franc Avberšek. Potem, ko jim je za jubilej čestital, je nanizal nekaj novosti Lovskega zakona, na katerega lovci še čakajo. Na slovesnosti pa so najbolj zaslužnim članom podelili zlata in srebrna priznanja in pohvale.

Lovska družina Dolič pa je ob zlatem jubileju prejela plaketo Lovske zveze Maribor.

F. Jurač

KO GODUJE SV. ROK

Dan po velikem šmarnu goduje sv. Rok, znani svetnik in zavetnik rokodelcev. V Mislinjski dolini je edina cerkev, posvečena temu priljubljenemu svetniku na Selah pri Slovenj Gradcu. Tako je cerkva pod Uršljo goro, kjer je vrsto let služboval tudi pisatelj Ksaver Meško, postala priljubljena romarska pot za vernike iz daljne in bližnje okolice. Ob slovesnostih, ki se vršijo v cerkvi, pa je prostor pred njo tudi priljubljeno zbirališče romarjev in drugih obiskovalcev. Številne stojnice vabijo, kmetje pa se ob družabnih srečanjih o marsičem pogovorijo.

Letošnje praznovanje je bilo še posebej slovesno, pa tudi število romarjev je preseglo številko 1000. Temu je pripomoglo lepo vreme in nova asfaltirana cesta, ki so jo marljivi domačini ob pomoči občine, zadruge in drugih pred kratkim obnovili.

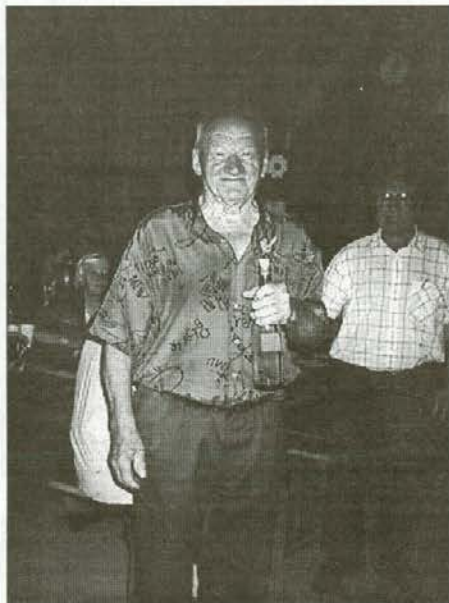
Mirko Tovšak

Pred cerkvijo se je kar trlo obiskovalcev, pa tudi bližnja gostilna pri Klančniku je komaj zmogla oskrbeti vse romarje

Številni obiskovalci se pomudijo tudi ob grobu znanega humanista in pisatelja Ksaverja Meška

Utrinki s srečanja upokojenih koroških gozdarjev

Gregorju Glazerju za 85 let - na zdravje

V kulturnem programu je sodeloval KUD
Gozdar Črna

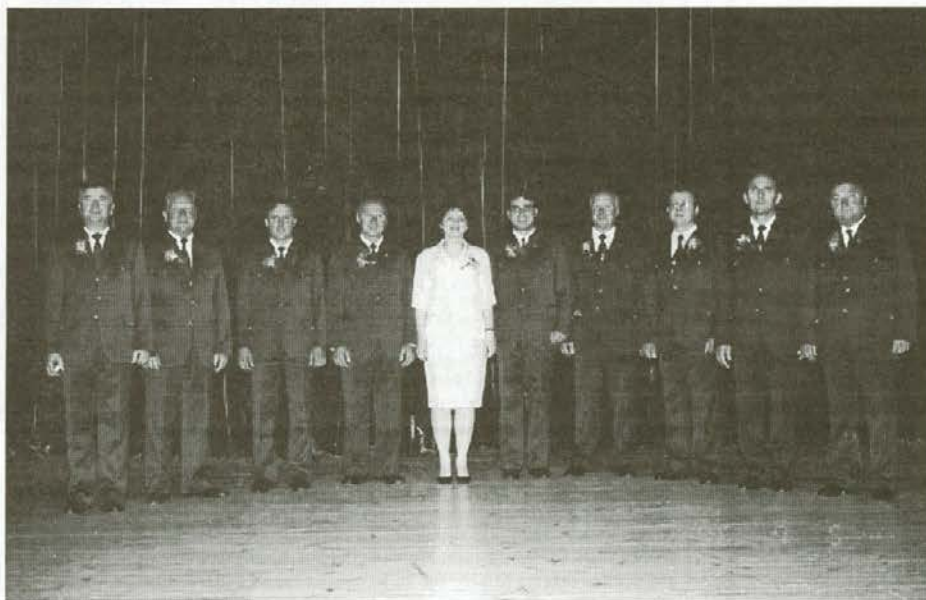
Otvoritveni govor: Jože Logar, predsednik
Kluba upokojenih koroških gozdarjev

Andreja zanima, kaj ima Franc pod srajco
• Vse fotografije s srečanja: F. Knez

SREBRNI JUBILEJ LOVSKEGA OKTETA IZ PODGORJA

Lovski oktet iz Podgorja - Foto: S. Hovnik

V mesecu juliju letos je lovski oktet iz Podgorja praznoval 25 let svojega dela. Ob tej priliki je v kulturnem domu v Podgorju organiziral jubilejni koncert v sodelovanju z dekliškim sekstetom iz Podgorja in lovskimi rogisti iz ZRN iz kraja Bruchsaal. Krajan iz Podgorja in drugod pa so napolnili dvorano do zadnjega sedeža.

V času 25 let obstoja okteta se je marsikaj spremenilo, menjali so se umetniški vodje, menjali so se pevci. Za vedno pa je oktet zapustilo 6 pevcev. Lovski oktet vzorno vodi že 15 let priznani pevovodja Tone Gašper iz Mislinje, za kar se mu pevci Lovskega okteta ob srebrnem jubileju iskreno zahvaljujemo.

Lovski oktet je med prvimi lovskimi pevskega zbori v Sloveniji, ki so se ustanovljali. Leta 1995 pa je bil organizator 22. srečanja LPZ in rogistov, ki je bilo v Slovenji Gradcu. Večkrat je sodeloval na RTV Ljubljana, snemal je video kaseto "Lovstvo na Slovenskem", izdal pa je tudi avdio kaseto lovskih in koroških pesmi. Lovski oktet je prejel številna odlikovanja in priznanja. Mestna občina Slov. Gradec pa mu je v lanskem letu, podelila Bernekarjevo plaketo, Lovska zveza Slovenije pa najvišje priznanje, Red za lovske zasluge I. stopnje.

F. Jurač

JERNEJ MRAK
1906 - 1995

VIKTORIJA MRAK
1922 - 1996

Vsaka smrt je žalostna in kruta. Če pa se moraš za vedno posloviti od človeka, ki je vse življenje delil ljubezen in izžareval prijazen ter srčno toplino, je Božja dekla še toliko bolj krivična. Krivična še zlasti takrat, ko poseže tam, kjer ne bi smela.

Na Mrakovi kmetiji v Završah pri Misljini je smrt s svojo koščeno roko posegla kar dvakrat. Pred enim letom je na kmetiji umrl gospodar Mrakove kmetije Jernej Mrak. Od tega žalostnega trenutka pa ni minilo niti leto dni, ko je Mrakovo kmetijo smrt zopet ovila v črmino in žalost, ko je po hudi in težki boleznini umrla še Mrakova mama Viktorija Mrak. Kruta usoda ni počivala in v enem letu opravila svoj hud in težak udarec.

Ob vsakem trenutku slovesa se radi spomnimo prehojene poti naših najdražjih in tako se spominjamo tudi Mrakove mame. 3. decembra 1922. leta je na Rebernikovi kmetiji v Gornjem Doliču stekla življenjska zibel v številni kmečki družini. Strna Rebernikova kmetija jo je vzgajala in jo tako izšolala v pridno kmečko dekle. Ko je v najlepših letih svoje mladosti spoznala Jerneja Mraka, kot svojega bodočega življenjskega sopotnika, mu je

ponudila roko in tako sta skupaj spletla venček ljubezenskega in zakonskega ognjišča, v katerem se jima je rodilo pet otrok. Toda kaj hitro je okusila težak in hud udarec, ko ji je, le nekaj mesecev star, prvi otrok umrl. Dolga leta je prenašala to hudo bolečino v svojem srcu. Polna upov in načrtov sta z možem Jernejem pridno gospodarila na Mrakovi kmetiji in bila drug drugemu v oporo ob težkem in trdem kmečkem delu.

Mrakova mama je bila ena tistih slovenskih mater, ki je vsakomur rada priskočila v silo na pomoč. Zнала je dobro kuhati in v svojem življenju je na nešteti "ohceti" pa tudi na "sedminah" kuhala. Z možem Jernejem pa sta vsa skrb in ljubezen vlivala svojim otrokom in skrbela, da je bila njuna kmetija napredna in sodobna.

S smrtjo Mrakovega očeta Jerneja in matere Viktorije je ostala globoka praznina in hlad osamljenosti. Ohranili ju bomo v lepem in trajnem spominu. Mirno in tiho se naj spočijeta v domači zemlji pri Svetem Vidu nad Valdekom, ki sta jo vse življenje cenila in ljubila.

F. Jurač

EMILIJA GORENŠEK
1939 - 1996

Emilija so ji dali ime, Milka so jo klicali vse njeno bogato, žal, samo 57 let dolgo življenje. Milka bo ostala tudi naprej, tudi po smrti. V naših srcih jo bomo nosili in se je spominjali, dokler bomo živeli.

Milka se je rodila 28. julija 1939 na Ravnah na Koroškem. Bila je hči skromne delavske družine Franca in Marije Gorenšek. Poleg Milke sta bila v družini še sestra Doroteja in brat Mirko. Oče je zgodaj umrl. Sestra Doroteja je odšla v Švico, kjer je živel in delala dolga leta. Brat Mirko je odšel v Kanado, kjer se je ustabil in si ustvaril družino.

Milka pa je ostala sama z materjo na rodnih Ravnah na Koroškem. Zaposlila se je in delala v knjigovodstvu v železarni. Poročila se ni, čeprav je bila prikupno, živahno in veselo dekle. Rodila je samo hčerko Lucijo, ki jo je kot otroka "ljubezni" neizmerno ljubila in jo s pravo, materinsko ljubeznijo in skrbjo vzgajala. Izšolala jo je

za višjo medicinsko sestro, terapevta. Danes je Lucija zaposlena v Ljubljani na Zavodu za nego prizadetih otrok. Milka je bila izredno pridna in prizadevna delavka. Zmeraj je bila prijazna, družabna in dobre volje. Rada je pomagala povsod, kjer je le mogla. Bila je pevka. Predvsem pa planinka. Dolga leta je vestno vodila knjigovodstvo in tajniške posle Planinskega društva Ravne na Koroškem. Šele huda, neozdravljiva bolezen, ki jo je napadla pred dobrimi tremi leti in jo privezala na bolniško posteljo, ji je onemogočila delo.

Vsi, ki so Milko poznali, prihajali z njo v stike pri delu ali ob prostem času, jo bodo vedno nosili v srcih. Spominjali se je bodo kot prijazne, zgovorne, nasmejane, vedno pripravljene pomagati, če je bilo treba. Takšna bo Milka za vedno ostala neizbrisno zapisana globoko v naših srcih in našem spominu!

Rok Gorenšek

ALBI PAVŠE, p.d. Lubenc
1910 - 1996

"Da imam le luč in sol, potem se ničesar ne bojim, pa če tudi Gora zamigal!" Tako je dejal Lubenc v Gori, preden ga je sneg zapadel. Potem ga do velike noči ni bilo k Fari. Tako je nekoč zapisala gospa Suhadolčeva s Prevalj, misel in besede Albija Pavšeta, p.d. Lubenca izpod Uršlje gore. Letos 6. avgusta je Albi umrl. Umrl je v 86. letu življenja. Na njegovem pogrebu, ki je bil v petek 9. Avgusta 1996 na Barbari, je bilo mnogo ljudi, mnogo njegovih znancev in prijateljev, poleg številnih sorodnikov.

Albi se je rodil 12. oktobra 1910 pri Lubencu pod Uršljo goro, najmlajši v bogati in premožni, daleč na okrog poznani Ravnjakovi družini iz Kota pri Prevaljah. Bil je invalid. Še kot otrok si je poškodoval nogo. Leta 1937 je odšel v Ljubljano na zdravljenje, vendar je bilo neuspešno. Kljub invalidnosti je moral delati, da se je preživel sam in družina. Enajst let je bil žagar na Skočidovski žagi, kjer je žagal les za očeta. Leta 1942 je prišel k Lubencu, postal je voznik (furman). Furman je ostal vse do leta 1960, ko se je upokojil. Gozdno gospodarstvo se mu

je oddolžilo tako, da mu je pomagalo zgraditi novo cesto do domačije in napolniti telefon.

Poročil se je leta 1949. Za ženo je vzel Karničko Mojco, ki mu je rodila hčerki Faniko in Marjano. Pri Lubencu je bilo treba vse preurediti in nanovo zgraditi. Sam in s pomočjo otrok je zmožal. Danes je Lubenčovo urejena domačija. Preden pa so postali Lubenčki bregovi dokončno njegova last, je moral prestati še dolgoletni boj na sodišču.

Albi je bil poznan. Ljudje so ga imeli radi. Dobrodušen, dobre volje je bil. Bil je muzikant, harmonikar. Kadar mu je bilo težko, je raztegnil "meh", pa je bilo lažje. Godel je sosedom ob različnih priložnostih in jim krajšal čas. Kadar je bil posebno vesel, je rad zapel tisto: "Z ljub'co sva se pobotala, tri-reja, trireja..."

Hvala ti Lubenc - Lubenčev Albi za vse, kar si nam v svojem življenju lepega in dobrega dal. Tega se bomo zmeraj radi spominjali. Tvoj spomin bo živel med nami naprej! Nikoli ne bo ugasnil!

Rok Gorenšek

ALBERT NOVINŠEK
1917 - 1996

Na šentflorjanskem pokopališču v Doliču so pred dnevi pokopali Alberta Novinška, Štancarjevega očeta, iz Spodnjega Doliča. Leta 1917 se je rodil na majhni Štancarjevi kmetiji, ki pa ni dajala dovolj za preživljanje, zato se je izučil za mizarja. Tudi mizarški poklic za tiste čase ni prinašal veliko zasluzka, zato se je zaposlil kot cestar pri Cestnem podjetju Maribor. Vse do svoje upokojitve je opravljal delo cestarja.

Njegova življenjska pot pa je bila težka in trda, še zlasti med NOB, ko je bil kot ujetnik odpeljan v nemško ujetništvo, iz katerega se je le po naključju po nekaj letih vrnil. Zatem se je poročil in z ženo sta s skupnimi močmi na Štancarjevi kmetiji veliko postorila, da je

kmetija napredovala. V zakonu so se jima rodili štiri otroci: Marjana, Milka, Janko in Ludvik, za vse pa sta skrbela, da sta jih vzgojila v pridne in poštene.

Pokojni Albert Novinšek je bil človek dobrega in plemenitega srca. Vsakomur je rad pomagal v stiski, v svojem življenju pa je kot mizar v tistih časih, ko je bilo življenje težko in trdo, izdeloval krste za pokojnike od blizu in daleč. Bil je tudi gasilec in v Gasilskem društvu Dolič, kjer je svoje gasilske izkušnje prenašal na mlade in bil vedno pripravljen pomagati.

Takega, kot smo ga poznali, bomo Alberta Novinška ohranili v lepem in trajnem spominu.

F.J.

VIHARNIK izdaja Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, p.o. Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in Gorazd Mlinšek. Urednica: Ida Robnik, lektorica: Majda Klemenšek. Tehnični urednik: Bruno Žnidaršič. Naklada: 1700 izvodov. Tisk in dovršitev: CODA PRESS, Maribor, 1996.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

UMRLA MEŽIŠKA BICA

V Mežici je v 101 letu starosti, dopolnila bi ga decembra, umrla najstarejša Korošica Barbara Pustoslemšek, o kateri smo ob njeni stoletnici tudi v Viharniku pisali. Rodila se je v rudarski družini v Mežici in tudi sama je nekaj let delala v mežiškem rudniku, s trebuhom za kruhom pa je odšla tudi v Avstrijo odkoder jo je po nekaj letih domotožje zvabilo nazaj v rojstno Mežico, kjer se je poročila s Ferdinandom Postuslemškom. Rodila je osem otrok, leta 1943 ji je umrl mož in je tako sama skrbela za otroke. Leta 1927, ko je bila huje bolana, je zadnjikrat obiskala zdravnika. Rada je rekla: "Nisem imela časa, da bi bila bolana, če pa sem že dobila kakšen prehlad, pa sem se kar sama pocartlala"... Vse skozi je imela dober spomin, brez očal pa je kvačkala, pletla in brala. Na jesen življenja je Mežiška bica, kot so jo imenovali domačini, živila pri svoji hčerki Hedviki Krašovec. V lepem spominu bomo ohranili bico Barbaro in naj ji bo lahka me-

ZAHVALA

Z žalostjo in bolečino v srcih se zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste spremljali našega dragega očeta, dedja in brata

ALBERTA NOVINŠKA
Štancerjeva očeča
iz Spodnjega Doliča

na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala vsem sosedom, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Iskrena hvala dr. Tilki Prevolnik, dr. Leonardu Pirmanšek in patronažni sestri Majdi Zajc za zdravljenje in nego ter zdravnikom in strežnemu osebju internega E oddelka slovenjegraške bolnišnice. Prav lepa hvala gasilecems gasilskega društva Dolič za častno stražo in za spremstvo na pogrebu, govornikom za poslovilne besede ter šentflorjanskim pevcom za zapete žalostinke. Hvala tudi g. Dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred in pogrebni službi Jemeja Zaveršnika.

Žalujoči: otroci Marjana, Milka in Janko z družinami ter Ludvik, brata Martin in Alojz ter sestri Marija in Pavla

UMRL JE FERDO LUŽNIK - ŽAGEC

Redki so ga poznali po imenu, še manj po priimku, vsi pa smo poznali Žageca iz Šmartna. Mali mož, z zgaranimi rokami, visokim čelom pod klobukom, z obvezno palico je bil opazna osebnost v mestu. Zadržan v izražanju, vendar ne vase zaprt, nikomur tesen prijatelj, vendar z nikomur v jezi - tak je bil Žagec Ferdo v svojem okolju.

Njegova duša je dobila poleta šele v gozdu. Besede so kar vrele iz njega; tu se je počutil zares doma. Veliko je vedel o gozdu, o njegovi dolgoročnosti, funkcijah, o negi, o gozdnem redu, skrbel ga je pojav lubadarja, zato je gozd pogosto kontroliral in ga gledal - rad ga je imel.

Tudi sekal je svoj gozd, toda nikoli preko etata in brez gozdarja, nikoli brez temeljitega razmisleka, kaj posekati za dobro gozda. Rad je povedal, kaj sta debatirala z dr. Leibengutom iz Švice, njegov gozd so poznali vsi slovenjegraški gozdarji z dr. Mlinškom na čelu.

Njegovi nazori niso dovoljevali prodajo lesa mimo zakonitih poti, zato je veliko prispeval v sklad za izgradnjo gozdnih cest, telefonije, čeprav on teh dobrin ni koristil, pa tudi pritoževal se ni.

Tak je bil Žagec, zato pa je imel najlepši gozd v občini Slovenj Gradec.

Nekateri smo ga imeli radi

T. L.

3. avgusta letos se je pretrgala nit življenja veleposesniku Ferdu Lužniku - Žagecu iz Šmartna pri Slovenj Gradcu.

Rodil se je 15. aprila 1921 kot najmlajši, za sestro in bratom. Brat je padel v drugi svetovni vojni. Tudi Ferdo je sodeloval s partizani in zato bil zaprt v Mariboru. Pri njem so partizani dobili les in ga obdelali za Pavčkovo bolnico na Pohorju. Partizane pa so oskrbovali tudi z živim.

Pridno in prikupno ženo si je našel v Braslovčah v Savinjski dolini in se leta 1959 poročil, prevzel posestvo in z njim skrbno gospodaril, vse dokler so mu puščale moči.

Bil je tudi podporni član gasilcev v Šmartnem in jih je finančno podpiral. Zato so ga tudi gasilci pospremili na njegovi zadnji poti in ga položili v šmarško zemljo, ki jo je do zadnjega spoštoval in ljubil. Šmarški pevci pa so mu v slovo zapeli pesem: Polje, kdo bo tebe ljubil?

Mihaela Lenart

Bolečina in samota sta pri nas, zato pot nas vodi tja, kjer v tišini spite, a v naših srcih še živite.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice in sestri

VIKTORIJE MRAK
Mrakove mame
iz Završ pri Mislinji

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so jo spremljali na zadnji poti ter ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše ter nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Iskrena hvala zdravstvenemu osebju Zdravstvenega doma Mislinja, posebno dr. Tilki Prevolnik, dr. Leonardu Pirmanšek ter patronažni sestri Majdi Zajc za zdravljenje in lajšanje bolečin, zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka slovenjegraške bolnišnice, govornikom za poslovilne besede, g. Dekanu Tinetu Tajniku za pogrebni obred, šentviškim pevcom za zapete žalostinke ter pogrebni službi Jermeja Zaveršnika iz Šentilja.

Žalujoči: otroci Jernej, Poldi, Verica in Cvetka z družinami, sestere Vera, Pavla, Milka in Zvonka ter brat Hinko

RAZMIŠLJANJE ...

Poletje se nagiba v zaton, ljudje smo opravili poletna dela. Težaška dela terjajo mnogo truda in znoja, vendar če se znaš predati delu, najdeš v njem zvestega prijatelja. Ob delu lahko človek pozabi nase, razbremenjen ga težkih misli, skrbi. Delo je človeku sopotnik, ki ga spremlja vse življenje do groba. Za učence, dijake, študente je delo učenje. Starše pa te dni najbolj skrbi, kako bodo s svojimi dohodki kupili otrokom vse potrebno za šolo, ko se nekateri komaj preživljajo. Slovenci nismo čisto navadni ljudje, ne živimo navadno, povprečno življenje: smo ljudje, ki znamo delati, ustvarjati, se med seboj spoštovati. Oblikovali smo si plemenit značaj, naučili smo se lepega vedenja. To je bil včasih glavni predmet.

Največja vrednota človeka pa je ljubezen. Ljubezen pa je potrpežljiva. Nepotrpežljivost nas mnogokrat zavede, da ne opravimo dobro svojih nalog. Če imamo v srcih ljubezen, potem za nepotrpežljivost ni prostora.

Veliko potrpežljivosti bomo potrebovali med šolskim letom, ko se bo naš otrok znojil pri učenju. Niso vsi otroci enaki. Eni dojemajo lažje, drugi težje. Ne dovolimo, da bi bili otožni in malodušni zaradi pomanjkanja naše prijaznosti. Ljubezen v srcih ne pušča prostora za nekaj, kar bi druge lahko ranilo, saj je do brotljivo.

To je moje misli ob pričetku šolskega leta.

Viktor Levovnik

ZAHVALA

Ob smrti našega dragega

Ferda LUŽNIKA - ŽAGECA

se iskreno zahvalujemo gospodu župniku Francu Rataju za pogrebni obred, gospodu Grahju za nudeno pomoč, kmetu Tajhterju, Jolanki in Albinu za nesebično pomoč, prav tako šmarškim gasilecems in gozdarjem. Hvala vsem sorodnikom, znancem in sosedom, pogrebnemu zavodu in komunalnemu podjetju ter vsem, ki so ga v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje in sveče ter za svete maše.

Žaluojača žena Manica in sin Metod z družino

Minilo je leto, kar te med nami ni, zato nate spomin spet močno zaživi, še bolj boleče, kot vse druge dni.

Odšla si tiho, v noči, brez slovesa, upamo, da našla si nebesa. Bila si nam dobra mati, saj si dala nam vse, kar si nam mogla dati. Ljubezen svojo, dala nam obilo, zato prejmi zanjo, tam kjer si, plačilo!

V SPOMIN

14. avgusta 1996 je minilo leto žalosti, kar nas je za vedno, mnogo prežgodaj zapustila naša draga žena, mati, babica

MILKA KRIVEC
Jurjeva mama iz Mislinje

Hvala vsem, ki stojite ob njenem grobu in ji prižgete svečo.

Žaluojači: mož Ivan, hčerka Ivica in sin Bernard z družinama ter sin Janez

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENI GRADEC, CELJSKA CESTA 7
TELEFON: 0602/42-341, 42-344, 43-193
TELEFAX: 0602/43-301

TOLAR na TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBRESTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. SEPTEMBRA 1996 DALJE

Vloge	Na mesec (31 dni)	Na leto
Vloge na vpogled,		
tekoči in žiro računi občanov (2%)	0.17%	2.00%
Žiro računi društev (1%)	0.08%	1.00%
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4)	0.85%	10.52%
Depoziti nad 91 dni (T+5), (D+5)	0.93%	11.59%
Depoziti nad 181 dni (T+6), (D+6)	1.01%	12.65%
Depoziti nad 1 leto (T+7.5), (D+7.5)	1.13%	14.24%
Kratkoročna posojila za kmete, člane zadrug (T+15)	1.71%	22.21%
Kratkoročna posojila za kmete, nečlane zadrug (T+16)	1.79%	23.28%
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		24.27%

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnje 4 mesece.
D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

PODRUŽNICA ZA KOROŠKO
SLOVENJ GRADEC

FRANCETOVA 7, 62380 SLOVENJ GRADEC
TEL. 0602 41-591, 41-813, 41-881, 41-882, FAX 0602 41-814

DA SMO VAM BLIŽE,
KO NAS POTREBUJETE:
TELEFON

080-19-20

PRVA BREZPLAČNA TELEFONSKA ŠTEVILKA
ZA NAROČANJE OBISKA
ZAVAROVALNIŠKEGA ZASTOPNIKA.

ŽIVLJENJE GRE NAPREJ, IN MI Z VAMI

NABRUSIMO SRPE ...

(O obžetvi gozdnih sadik)

Čeprav je najprimernejši čas za obžetev gozdnih sadik že minil, je dejstvo, da pojejo srpi po gozdnih "fratah" tudi še sedaj. Nekateri gozdni posestniki še niso našli časa, da izvedejo obžetev. V upanju, da bo napisano vzpodbudilo še koga, da se bo odločil posvetiti nekaj časa nastajajočemu gozdu, navajam teoretične osnove in navodila za obžetev.

Da bi dosegli gozdnogojitvene cilje v sestojih, je potrebna nepretrgana nega od osnovanja do zrelosti sestoja.

Gozdne sestoje osnuje narava sama z nasemenitvijo, ali pa jih osnujemo po umetni poti s sadnjo ali s setvijo.

Gozdarji vnašamo sadike v gozdne sestoje s spomladansko in z jesensko sadnjo. Sadimo vsako leto in umetno osnovana mladja zahtevajo takoj tudi negovalne ukrepe. Ukrepi nege mladja so: rahljanje, čiščenje, uravnavanje zmesi, obžetev, spolnjenje in varstvo pred divjadjo, kjer je potrebno.

Če pogledamo podrobneje negovalni ukrep obžetev:

Žanjemo umetno osnovana mladja in često tudi po naravni poti nastala mladja.

Zakaj žanjemo?

Med sadikami gozdnega drevja in zeliščnimi in grmovnimi vrstami se pojavlja konkurenca. Z obžetvijo jo zmanjšamo tako v tleh kot nad tlemi. Gozdne sadike, ki so obžete, imajo na voljo več svetlobe in več hranilnih snovi. Če gozdnih sadik ne obžanjemo, je mladje v nevarnosti, da se zaduši ali pa, da zelišča sadike prerastejo in jih pozimi potlači sneg.

Kdaj žanjemo?

Primeren čas za obžetev je junij, če pa so pleveli zelo agresivni, moramo obžetev ponoviti v jesenskem času.

Kako žanjemo?

Pravilna obžetev ne pomeni, da popolnoma odstranimo ves zeliščni in grmovni sloj med gozdnimi sadikami. Popolnoma počiščena gozdna tla so preveč razgaljena in izpostavljena nevarnosti izsušitve. Gozdne sadike bi bile v tem primeru tudi edina hrana za parkljasto divjad, ki bi z objedanjem povzročala poškodbe.

Pravilno žanjemo v obliki lijaka. Sadika dobi dovolj svetlobe, pleveli sadike ne morejo potlačiti, ko zapade sneg. Z obžetvijo v obliki lijaka zmanjšamo tudi konkurenco v tleh.

Pri obžetvi umetno osnovanih mladij moramo upoštevati tudi po naravni poti vrasle sadike gozdnih dreves, če te želimo imeti v ciljni strukturi sestoja.

Za obžetev sadik uporabljamo srp, kosa za obžetev ni primerno orodje, ker lahko prehitro odstranimo tudi sadiko, ki bi v sestoji morala ostati.

Kako dolgo je potrebno izvajati negovalni ukrep obžetev?

Enotnega odgovora na to vprašanje ni. Ravnamo se po agresivnosti plevelov, merilo nam je tudi rast gozdnih sadik. Obžetev ponavljamo 2., 3. ali 4. leto in jo povežujemo z ostalimi negovalnimi ukrepi v mlaju.

Spoštovani gozdni posestniki!

Naj vam ne bo žal časa, ki ga namenite negi mladih faz gozda. Gozd vam bo trud poplačal - vam in vašim naslednikom.

Jerneja Čoderl, dipl. inž. gozd.